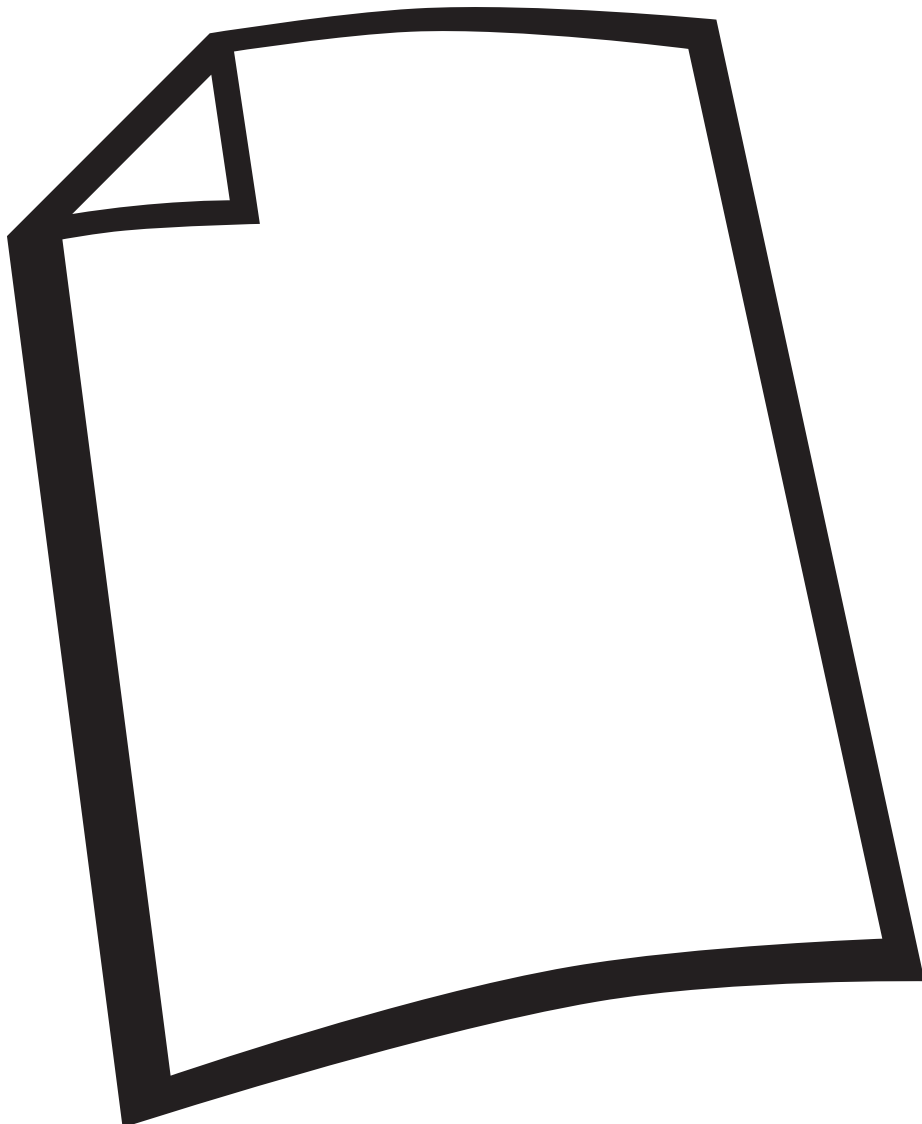

UVIC
GUIA DE
L'ESTUDIANT
2006-2007

FACULTAT D'EDUCACIÓ

MESTRE.
EDUCACIÓ ESPECIAL

Primera edició: juliol de 2006

Edita: Servei de Publicacions de la Universitat de Vic

Carrer de Perot Rocaguinarda, 6. 08500 Vic. Tel. 93 889 48 77

Universitat de Vic. Carrer de la Sagrada Família, 7. 08500 Vic. Tel. 93 886 12 22. Fax 93 889 10 63

Impressió: Artyplan

ÍNDEX

Presentació	5
La Facultat d'Educació	7
Estructura	7
Òrgans de Govern	7
Departaments, professorat i professionals de serveis	8
Calendari Acadèmic	11
Organització dels Ensenyaments	13
Pla d'Estudis	13
Ordenació temporal de l'ensenyament	13
Assignatures obligatòries de 1r curs	15
Didàctica General	15
Psicologia de l'Educació i del Desenvolupament en l'Edat Escolar	17
Llengua, Literatura i la seva Didàctica (Didàctica de la Llengua i la Literatura)	20
Educació Artística i la seva Didàctica (Expressions Artístiques: Musical, Plàstica i Audiovisual)	23
Noves Tecnologies Aplicades a l'Educació	28
Matemàtica i la seva Didàctica	31
Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural	34
Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació	36
Assignatures obligatòries de 2n curs	39
Pràctiques I	39
Tractaments Educatius dels Trastorns de la Llengua Escrita	41
Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial	44
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Auditiva	46
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Visual	48
Organització del Centre Educatiu	50
Assignatures obligatòries de 3r curs	53
Pràctiques II	53
Sociologia de l'Educació	55
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Mental	57
Trastorns de Conducta i Personalitat	60
Aspectes Didàctics i Organitzatius de l'Educació Especial	62
Educació Física per a alumnes amb Necessitats Educatives Especials	64
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Motòrica	66

PRESENTACIÓ

Benvolgut / benvolguda estudiant,

En aquesta “Guia de l’estudiant” hi trobaràs els programes de les assignatures troncal i obligatòries dels estudis de **Mestre –Educació Física** del curs 2006-2007, amb el nom del professorat que les imparteix, la metodologia emprada, el sistema d’avaluació i la bibliografia bàsica. També hi figuren algunes altres informacions d’interès, com ara l’estructura de la Facultat d’Educació, el calendari acadèmic i un resum del pla d’estudis. Per obtenir altres informacions, referides tant al teu centre com als altres i al conjunt de la universitat, també pots consultar la web de la universitat de Vic (www.uvic.es).

En aquesta guia també hi trobaràs el títol de les assignatures que són Complementes de Formació de Mestre d’Educació Física a la llicenciatura de Psicopedagogia. El programa d’aquestes assignatures, així com la relació i el programa de les assignatures optatives i de lliure elecció, figuren a la “Guia de les assignatures Optatives, de Lliure Elecció i Complementes de Formació” del curs 2006-2007, editada a part, ja que es tracta d’assignatures que s’ofereixen als estudiants de tota la Facultat d’Educació. La relació d’assignatures que són complementes de formació de la diplomatura de Mestre d’Educació Física a la llicenciatura de Ciències de l’Activitat Física i l’Esport i els seus programes els pots consultar en aquesta guia.

És important que en començar el curs facis una bona lectura dels programes de cadascuna de les assignatures que cursaràs, per tal de fer-te una idea de la seva durada, dels continguts, dels enfocaments i de les tasques que hauràs de dur a terme. Així mateix, i al llarg del curs, serà bo que la tinguis a mà i que la consultis per tenir una referència del desenvolupament de les matèries.

En nom de les persones que formem l’equip de deganat, del conjunt de professors i professores i dels professionals de serveis, aprofito per donar-te la benvinguda a Facultat d’Educació de la Universitat de Vic i a la Diplomatura de Mestre d’Educació Física i per desitjar-te un curs ben profitós, tot esperant que el contingut d’aquest llibret sigui realment això, una guia que t’orienti i t’acompanyi al llarg del curs.

Pere Pujolàs i Maset
Degà de la Facultat d’Educació

LA FACULTAT D'EDUCACIÓ

Estructura

La Facultat d'Educació de la Universitat de Vic imparteix els ensenyaments següents:

Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Infantil
Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Primària
Diplomatura de Mestre. Especialitat de Llengua Estrangera
Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Especial
Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Física
Diplomatura d'Educació Social

Llicenciatura de Psicopedagogia
Llicenciatura de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

Les unitats bàsiques de docència i recerca de la Facultat són els Departaments, que agrupen el professorat d'unes mateixes àrees. Actualment hi ha cinc departaments:

Departament de Ciències i Ciències Socials
Departament d'Expressions Artístiques, Motricitat Humana i Esport
Departament de Filologia
Departament de Pedagogia
Departament de Psicologia

Al capdavant de cada departament hi ha un professor o professora que exerceix de director o directora.

Òrgans de Govern

El Deganat

La gestió ordinària en el govern i administració de la Facultat correspon al Deganat, constituït pels membres següents:

Pere Pujolàs i Maset, degà
Josep Casanovas i Prat, cap d'estudis
Jordi Martí i Feixas, coordinador dels estudis de Mestre
Núria Simó i Gil, coordinadora dels estudis d'Educació Social
José Ramón Lago i Martínez, coordinador dels estudis de Psicopedagogia
Joan Arumí i Prat, coordinador dels estudis de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

El Consell de Direcció

És l'òrgan col·legiat de govern de la Facultat. Està constituït pels membres següents:

El degà de la Facultat, que el presideix
La resta de membres de l'equip de deganat de la Facultat
Els directors de Departament

Departaments, professorat i professionals de serveis

Departament de Ciències i Ciències Socials

<i>Director:</i>	Josep Casanovas i Prat	josep.casanovas@vic.cat
	Carme Aymerich i Padilla	
	Xantal Borràs i Boix	xantal.borras@uvic.cat
	Joan Callarisa i Mas	joan.callarisa@uvic.cat
	Pau Casañas i Xuriach	pau.casanyas@uvic.cat
	Miquel Casadevall i Ginestet	miquel.casadevall@uvic.cat
	Lluís Casas i Casals	
	Agustí Comella i Cayuela	agusti.comella@uvic.cat
	Joan Culi i Ribas	joan.culi@uvic.cat
	Sònia Esteve I Frigola	sonia.esteve@uvic.cat
	M. Teresa Feu i Vidal	mteresa.feud@uvic.cat
	Elisenda Jaumira i Areñas	elisenda.jaumira@uvic.cat
	Albert Juncà i Pujol	albert.junca@uvic.cat
	Marta Marimon i Martí	marta.marimon@uvic.cat
	Francesc Marín i Serrano	francesc.marin@uvic.cat
	Jordi Martí i Feixas	jordi.marti@uvic.cat
	Montserrat Martín i Horcajo	m.martin@uvic.cat
	Anna Moreta i Rovira	anna.moreta@uvic.cat
	Anna Puig i Ribera	annam.puig@uvic.cat
	Ramon Rial i Carbonell	ramon.rial@uvic.cat
	Carme Santmartí i Roset	mcarme.sanmarti@uvic.cat
	Sebastià Riera i Cusí	sebastia.riera@uvic.cat
	Agnès Riera i Ferran	agnes.riera@uvic.cat
	Marta Solà i Serrabona	
	Oriol Sallent i Bonaventura	
	Isabel Sellas i Ayats	isabel.sellas@uvic.cat
	Jacint Torrents i Buxó	jacint.torrents@uvic.cat
	Berta Vila i Saborit	berta.vila@uvic.cat
	M. Carme Vilà i Ormazábal	mcarme.vila@uvic.cat

Departament d'Expressions artístiques, motricitat humana i esport

<i>Director:</i>	Miquel Pérez i Mas	miquel.perez@uvic.cat
	Joan Arumí i Prat	joan.arumi@uvic.cat
	Sebastià Bardolet i Mayola	sebastia.bardolet@uvic.cat
	Ernest Baiget i Vidal	ernest.baiget@uvic.cat
	Gemma Boluda i Viñuales	gemma.boluda@uvic.cat
	Mercè Carrera i Peruga	merce.carrera@uvic.cat
	Jordi Coma i Bau	jordi.coma@uvic.cat
	Eduard Comerma i Torras	eduard.comerma@uvic.cat
	Núria Franc i Batlle	nuria.franc@uvic.cat
	David Hernández i Ligeró	d.hernandez@uvic.cat
	Dídac Herrero i Ballart	didac.herrero@uvic.cat
	Mario Keudell i Villacampa	mario.keudell@uvic.cat

José Luí ­ s L ­ pez del Amo	jl.lopez@uvic.cat
Eva Marichalar i Freixa	eva.marichalar@uvic.cat
Xavier pe ­ na i L ­ pez	javier.pena@uvic.cat
Mariano Pasarello i Clerice	mariano.pasarello@uvic.cat
Gil Pla i Camp ­ as	gil.pla@uvic.cat
Mireia Pont i Segura	mireia.pont@uvic.cat
Eduard Ram ­ rez i Banzo	eduard.ramirez@uvic.cat
Montsita Rierola de Mas	montse.rierola@uvic.cat
Carles Romagosa i Cirera	carles.romagosa@uvic.cat
Dolors Rusi ­ ol i Cirera	dolors.rusinyol@uvic.cat
Oriol Sallent i Bonaventura	oriol.sallent@uvic.cat
Àngel Santamari ­ na i Rubio	angel.santamarina@uvic.cat
Marta Sol ­ à i Serrabou	marta.sola@uvic.cat
Laia Sol ­ é i Coromina	laia.soler@uvic.cat
Llu ­ ís Sol ­ é i Sala	lluis.sole@uvic.cat
Gemma Torres i Cladera	gemma.torres@uvic.cat
Arnau Vernis i Llambias	arnau.vernis@uvic.cat

Departament de Filologia

Director:

Francesc Codina i Valls	francesc.codina@uvic.cat
M. Carme Bernal i Creus	mcarme.bernal@uvic.cat
Rosa Boixaderas i S ­ aez	rosa.boixaderas@uvic.cat
Mariona Casas i Deseuras	mariona.casas@uvic.cat
Francesc Codina i Valls	francesc.codina@uvic.cat
Lloren ­ ç Comajoan i Colom ­ é	
Marta Corominas i Salom	marta.corominas@uvic.cat
Assumpta Fargas i Riera	assumpta.fargas@uvic.cat
Josep Fornols i Puigoriol	josep.fornols@uvic.cat
Josep Gallart i Bau	josep.gallart@uvic.cat
N ­ ria Medina i Casanovas	nuria.medina@uvic.cat
Teresa Punt ­ í i Jubany	teresa.punti@uvic.cat
Carme Rubio i Larramona	carme.rubio@uvic.cat
Caterina Sugranyes i Ernest	caterina.sugranyes@uvic.cat
Jon Telford	jon.telford@uvic.cat
Josep Ti ­ o i Casacuberta	josep.tio@uvic.cat
Ricard Torrents i Bertrana	ricard.torrents@uvic.cat
Anna Vallbona i Gonz ­ lez	anna.vallbona@uvic.cat
M. Àngels Verdaguer i Pajeros	angels.verdaguer@uvic.cat

Departament de Pedagogia

Director:

Antoni Tort i Bardolet	antoni.tort@uvic.cat
Isabel Carrera i Blancafort	isabel.carrera@uvic.cat
Jaume Carbonell i Sebarroja	jcarbonell@praxis.cat
Isabel Carrillo i Flores	isabel.carrillo@uvic.cat
Montse Castells i Clota	montserrat.castells@uvic.cat
Eul ­ lia Collelldemont i Pujadas	eulalia@uvic.cat
Ester Fatsini i Matheu	esther.fatsini@uvic.cat
Josep Font i Rovira	
Anna Girbau Ferr ­ s	agirbau@uvic.cat

Anna Gómez i Mundó	anna.gomez@uvic.cat
Rosa Guitart i Aced	rosa.guitart@uvic.cat
Olga Pedragosa i Xuclà	olga.pedragosa@uvic.cat
Ramon Plandiura i Vilacís	
Maite Pujol i Mongay	
Pere Pujolàs i Maset	pere.pujolas@uvic.cat
M.Rosa Roca i Tañà	mrosa.roca@uvic.cat
Ester Sarquella i Casellas	ester.sarquella@uvic.cat
Núria Simó i Gil	nuria.simo@uvic.cat
Ramon Sitjà i Domènech	ramon.sitja@uvic.cat
Joan Soler i Mata	joan.soler@uvic.cat
Joan Vera i Saucedo	joan.vera@uvic.cat

Departament de Psicologia

Director:

Àngel Serra i Jubany	angel.serra@uvic.cat
Núria Batalla Planas	
Montse Benlloch i Burrull	montse.benlloch@uvic.cat
Teresa Buscart i Corominas	teresa.buscart@uvic.cat
Jaume Carbonés i López	jaume.carbones@uvic.cat
Manel Dionís Comas i Mongay	maneldionis.comas@uvic.cat
Julio César Figueroa	jc.figueroa@uvic.cat
Assumpció Guillén i Font	assumpta.guillen@uvic.cat
José Ramón Lago i Martínez	jramon.lago@uvic.cat
Josep Martí i Olivella	
Montse Moix i Puig	
Mila Naranjo i Llanos	mila.naranjo@uvic.cat
Pilar Prat i Viñolas	pilar.prat@uvic.cat
Núria Padrós i Tuneu	
Anna Pujol i Costa	anna.pujol@uvic.cat
Sònia Reig i Orta	
Gemma Riera i Romero	gemma.riera@uvic.cat
Ramon Riera i Euras	ramon.riera@uvic.cat
Robert Ruiz i Bel	robert.ruiz@uvic.cat
Joan Sala i Baiget	joan.sala@uvic.cat
Manel Sánchez i Cano	manel.sanchez@uvic.cat
Jordi Verdaguer i Gorchs	jordi.verdagueri@uvic.cat

Secretaria:

Rosa M. Guix i Godayol	rosam.guix@uvic.cat
Dolors Muñoz i Vilaseca	dolors.munyo@uvic.cat
Ester Muñoz i Tamargo	esther.munoz@uvic.cat
Dolors Ruiz i Zafra	dolors.ruiz@uvic.cat
Elisabet Vila i Sala	elisabet.vila@uvic.cat

CALENDARI ACADÈMIC

1r curs

Rebuda dels estudiants: 25 de setembre de 2006, a les 9'30h (grups de Matí) i a les 15'30h (grup de Tarda, a l'Aula Magna, campus de la Torre dels Frares). Els dies 25 i 26 de setembre, tant per als grups de matí com per als de tarda, es faran activitats d'acollida als nous estudiants.

Docència 1r quadrimestre: del 25 de setembre de 2006 al 19 de gener de 2007

Setmana d'estudi i tutories: del 22 al 26 de gener de 2007.

Exàmens: 1ª convocatòria: del 29 de gener al 9 de febrer de 2007

2ª convocatòria: del 25 de juny al 3 de juliol de 2007

Estada a una escola: del 12 al 23 de febrer de 2007

Docència 2n quadrimestre: del 26 de febrer a l'1 de juny de 2007

Setmana d'estudi i tutories: del 4 al 8 de juny de 2007

Exàmens: 1ª convocatòria: de l'11 al 22 de juny de 2007

2ª convocatòria: del 3 al 12 de setembre de 2007

2n i 3r curs

Docència 1r quadrimestre: del 20 de setembre al 5 de desembre de 2006

(Assignatures optatives, lliure elecció i complements de formació: del 25 de setembre al 5 de desembre de 2006)

Exàmens: 1ª convocatòria: de l'11 al 22 de desembre de 2006

2ª convocatòria: del 25 de juny al 3 de juliol de 2007

Pràctiques I i II: del 8 de gener al 23 de febrer de 2007

(El dia 8 de gener de 2006 es destinarà a la sessió d'orientació de les Pràctiques. El dia 5 de febrer es farà la sessió de seguiment de les Pràctiques)

Docència 2n quadrimestre: del 5 de març a l'1 de juny de 2007

Setmana d'estudi i tutories: del 4 al 8 de juny de 2007

Exàmens: 1ª convocatòria: de l'11 al 22 de juny de 2007

2ª convocatòria: del 3 al 12 de setembre de 2007

Dies festius:

12 d'octubre de 2006, dijous, festa estatal (el Pilar)

13 d'octubre de 2006, divendres, pont

1 de novembre de 2006, dimecres, Tots Sants

6 de desembre de 2006, dimecres, festa estatal (Dia de la Constitució)

7 de desembre de 2006, dijous, pont

8 de desembre de 2006, divendres, festa estatal (la Puríssima)

23 d'abril de 2007, dilluns, sant Jordi

30 d'abril de 2007, dilluns, pont

1 de maig de 2007, dimarts, Festa del Treball

28 de maig de 2007, dilluns, Segona Pasqua

5 de juliol de 2007, dijous, festa major de Vic

6 de juliol de 2007, divendres, pont

11 de setembre de 2007, dimarts, Diada Nacional

Vacances:

Nadal: del 23 de desembre de 2006 al 7 de gener de 2007, ambdós inclosos.

Setmana Santa: del 31 de març al 9 d'abril de 2007, ambdós inclosos.

ORGANITZACIÓ DELS ENSENYAMENTS

Pla d'Estudis

D'acord amb el Pla d'Estudis, els ensenyaments de Mestre, especialitat d'Educació Especial, s'organitzen en tres cursos de dos quadrimestres cadascun amb un total de 207 crèdits, entre els quals n'hi ha de teòrics i de pràctics. Cada quadrimestre té una durada de 15 setmanes lectives.

Els 207 crèdits estan distribuïts de la següent manera:

Matèries Troncals i Obligatòries:	168 crèdits
Matèries Optatives:	18 crèdits
Matèries de Lliure Elecció:	21 crèdits

Dins la carrera es contemplen uns períodes de pràctiques d'ensenyament en centres escolars que suposen per a l'estudiant un 15% de la càrrega lectiva global dels seus estudis.

Ordenació temporal de l'ensenyament

		Quadrimestre
PRIMER CURS COMÚ	C.A.	Grup B (tarda)
Didàctica General	10,5	Anual
Psicologia de l'Educació i del Desenvolupament en l'Edat Escolar	9	Anual
Llengua i la seva Didàctica	12	Anual
Expressió Plàstica i Musical	13,5	Anual
Noves Tecnologies Aplicades a l'Educació	4,5	1r
Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació	6	2n
Matemàtiques i la seva Didàctica	4,5	2n
Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural	6	1r

		Quadrimestre
SEGON CURS	C.A.	Grup B (tarda)
Pràctiques I	15	Anual
Tractament Ed. dels Trastorns de la Llengua Escrita	10	Anual
Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial	8	Anual
Organització del Centre Escolar	4,5	3r
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Auditiva	6	4rt
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Visual	6	4rt

TERCER CURS	C.A.	Quadrimestre
		Grup B (tarda)
Pràctiques II	15	Anual
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Mental	9	Anual
Trastorns de Conducta i Personalitat	6	5è
Aspectes Didàctics i Organitzatius de l'Educació Especial	6	5è
Aspectes Evolutius i Educatius de les Deficiències Motòriques	6	6è
Educació Física per a Alumnes amb Neces. Educatives Especials	4,5	6è
Sociologia de l'Educació	6	6è

Complements de Formació: Mestre d'Educació Especial a Psicopedagogia

Processos Psicològics Bàsics	6 crèdits
Psicologia Social	6 crèdits
Psicologia de la personalitat	6 crèdits
Mètodes, Dissenys i Tècniques d'Inv. Psicològica	6 crèdits

ASSIGNATURES OBLIGATÒRIES DE PRIMER CURS

Didàctica General

PROFESSORAT: Ramon SITJÀ i DOMÈNECH

Anual. 10,5 crèdits

OBJECTIUS:

L'assignatura de Didàctica General té com a objectius bàsics:

- a) Identificar i analitzar els aspectes principals que configuren el treball docent.
- b) Viure i reflexionar sobre els fenòmens que es produeixen a l'aula d'una escola a través de la realització de pràctiques.
- c) Conèixer, aplicar i analitzar estratègies, metodologies i recursos que permetin dur a la pràctica el treball docent.
- d) Establir relacions entre la realitat escolar i l'entorn cultural i social, entenent l'escola com un fenomen educatiu complex.

L'assignatura de Didàctica General inclou dins de la seva programació 15 de dies d'estada en una escola per tal de mantenir el contacte amb la realitat educativa des del primer curs de la carrera. L'estada es realitzarà a mig curs i l'estudiant assistirà a l'escola assignada en l'horari de 9 a 17h, sense classes a la Facultat.

CONTINGUTS:

1. Introducció
  - 1.1. Què és la Didàctica?
  - 1.2. Acció educativa
2. Les finalitats educatives
  - 2.1. Necessitats educatives de la societat actual
  - 2.2. Finalitats de l'educació avui
3. L'escola
  - 3.1. Característiques de l'escola. Context escolar.
  - 3.2. Estructura de l'escola. Sistema Educatiu
  - 3.3. Models d'escola
4. Currículum escolar i avaluació
  - 4.1. El currículum com a procés de presa de decisions
  - 4.2. Anàlisi dels components del currículum
  - 4.3. Models d'ensenyament/aprenentatge i currículum. El constructivisme.
  - 4.4. Recursos educatius i materials didàctics
  - 4.5. Planificació didàctica. Seqüències didàctiques
  - 4.6. Paper de l'avaluació a l'escola
5. Fer de mestre
  - 5.1. L'actuació del mestre: experiència, pràctica i teoria docent, expectatives
  - 5.2. L'equip de mestres
  - 5.3. La presa de decisions davant el coneixement escolar
  - 5.4. La tutoria
6. L'infant i el grup-classe
  - 6.1. Atenció a la diversitat
  - 6.2. Agrupament d'alumnes
  - 6.3. El grup d'alumnes

6.4. L'ambient de classe :

6.4.1. Relacions mestre/alumnat

6.4.2. Relacions entre alumnat

METODOLOGIA:

En l'assignatura es faran servir diferents estratègies didàctiques: conferències, estades, visionat de films, exposició de materials, treball en grup, sortides, ús de tècniques de recollida d'informació, etc.

Cal destacar també que des de Didàctica General es supervisaran les Pràctiques, realitzades durant dues setmanes en una escola, que generen espais de reflexió sobre els aspectes treballats a l'assignatura.

AVALUACIÓ:

- Dues proves escrites: una cada quadrimestre.

- Treballs individuals sobre aspectes relacionats amb l'assignatura.

- Informe de l'estada a l'escola.

- Treball en grup sobre la planificació d'una Unitat de Programació.

Es valorarà, també, la participació activa en el desenvolupament de les sessions de treball i en les diverses activitats.

Per aprovar l'assignatura cal superar satisfactòriament cadascuna de les parts abans esmentades.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Aldamiz-Ecehvarria, M.; *et al.* *Com ens ho fem? Propostes per educar en la diversitat*. Barcelona: Graó, 2000.

Antúnez, S.; *et al.* *Del projecte educatiu a la programació d'aula*, Barcelona: Graó, 1991.

Bassedas, E.; Huguet, T.; Solé, I. *Aprendre i ensenyar a l'educació infantil*. Barcelona: Graó, 1996.

Cela, J.; Palou, J. *Amb veu de mestre*, Barcelona: Eds. 62/Rosa Sensat, 1993.

Cela, J. *Amb lletra petita*. Eds. 62/Rosa Sensat, 1996.

Coll, C.; *et al.* *Los contenidos en la reforma. Enseñanza y aprendizaje de conceptos, procedimientos y actitudes*, Madrid: Santillana, Col. Aula XXI, 1992.

Coll, C.; *et al.* *El constructivismo en el aula*. Barcelona: Graó, 1993.

Domènech, J., Arànega, S. *L'educació primària. Reptes, dilemes i propostes*. Barcelona: Graó, 2001.

Escaño, J.; Gil de la Serna, M. *Como se aprende y como se enseña*. Barcelona: Horsori, 1992.

Franch, J.; *et al.* *El grup-classe: un potencial educatiu fonamental*. Vic: Eumo Editorial, 1991.

Parcerisa, A. *Materiales curriculares. Cómo elaborarlos, seleccionarlos y usarlos*, Barcelona: Graó, 1996.

Pujolàs, P. *Aprendre junts alumnes diferents. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Vic: Eumo Editorial, 2003.

Rué, J. *El treball cooperatiu. L'organització social de l'ensenyament i l'aprenentatge*, Barcelona: Barcanova, 1991.

Salgueiro, A. *Saber docente y práctica cotidiana*, Barcelona: Octaedro, 1998.

Zabala, A. *La pràctica educativa. Com ensenyar*, Barcelona: Graó, 1995.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

Blanch, X. *Cinc cèntims sobre la reforma*. Barcelona: Proa, 1996.

Fullan, M. i Hargreaves, A. *¿Hay algo por lo que merezca la pena luchar en la escuela?* Sevilla: Publicaciones M.C.E.P., 1997.

Gimeno, J.; Pérez, A. *Comprender y transformar la enseñanza*, Madrid: Morata, 1992.

Novak, J. D.; Gowin D. B. *Aprendiendo a aprender*, Barcelona: Martínez Roca, 1988.

Sáenz, O. (dir.) *Didáctica general: Un enfoque curricular*, Alcoi: Marfil, 1994.

Torrents, *Aprendre a ensenyar a aprendre*. Vic: Eumo Editorial, 1988.

A banda de la bibliografia específica per a cada apartat del programa, es consultaran regularment les revistes «Guix», «Cuadernos de Pedagogía», «Aula» i «Perspectiva Escolar».

Psicologia de l'Educació i del Desenvolupament en l'Edat Escolar

PROFESSORAT: Montse MOIX i PUIG

Anual. 9 crèdits

OBJECTIUS GENERALS:

Vincular dos gran àmbits d'estudi de la psicologia: la psicologia de l'educació i la psicologia del desenvolupament.

Conèixer, des de diferents perspectives, com i quins són els canvis globals que es produeixen en el desenvolupament de l'ésser humà des que neix fins a l'etapa de l'adolescència i comprendre el procés d'ensenyament i aprenentatge i els factors psicosocials que hi intervenen.

Tenint en compte el context educatiu en què ens trobem, la relació entre aquests dos coneixements ha de permetre l'efectivitat del procés d'aprenentatge i la intervenció psicològica i educativa.

CONTINGUTS:

- 1.- La psicologia: concepte, aproximació històrica, tendències, àmbits d'estudi.
- 2.- Les teories sobre el desenvolupament
- 3.- Les teories psicològiques de l'aprenentatge
- 4.- El desenvolupament abans de néixer
- 5.- El nouat
- 6.- Desenvolupament psicològic en la primera infància (0-2 anys)
  - Creixement físic i desenvolupament psicomotor fins als 2 anys
  - Desenvolupament cognitiu durant els dos primers anys
  - Desenvolupament socioafectiu durant la primera infància
- 7.- Desenvolupament i aprenentatge en l'etapa d'educació infantil (2-5 anys)
  - Desenvolupament físic i psicomotor
  - Desenvolupament intel·lectual i processos cognitius
  - Desenvolupament del llenguatge
  - Desenvolupament emocional i afectiu
  - Conducta social i desenvolupament de normes i valors
  - Desenvolupament de la personalitat
- 8.- Desenvolupament i aprenentatge en l'etapa d'educació primària (6-12 anys)
  - Processos cognitius i desenvolupament intel·lectual
  - Coneixement social i desenvolupament de normes i valors
  - Desenvolupament psicosexual
  - Desenvolupament de la personalitat
- 9.- Determinants de l'aprenentatge
  - Capacitat intel·lectual
  - Motivació
  - Mètodes d'ensenyar a pensar
  - Personalitat
  - Interacció professor/a-estudiant
  - Estructura i processos de l'aula
  - Habilitats socials
- 10.- La família com a context de desenvolupament dels fills
  - Fites i estratègies de socialització entre pares i fills
  - Les relacions entre germans
  - L'estimulació afectiva i cognitiva

- Família i escola: pares i professors
11.- Mètodes d'investigació en Psicologia

METODOLOGIA:

La metodologia de treball de l'assignatura combina els aspectes més conceptuals amb la reflexió grupal i l'aplicació pràctica de coneixements.

AVALUACIÓ:

La nota final de l'assignatura estarà formada per:

- Assistència i participació a les classes
- Diferents proves escrites sobre el contingut del temari, en diferents formats (exàmens, ressenyes i/o assaig).
- Treball pràctic, individual i/o en petit grup.

Per aprovar l'assignatura cal aprovar tots els treballs i exàmens.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Castellví i Masjuan *Psicologia del desenvolupament*. Barcelona: Pòrtic, 1999.
- Coll i altres (coord.). *Desarrollo psicológico y educación I i II*. Madrid: Alianza Editorial, 2001.
- Mayer, Richard. *Psicología de la educación*. Vol II. Madrid: Prentice Hall, 2004.
- Morrison, George. *Educación Infantil*. Madrid: Prentice Hall, 2004.
- Nye, R.D. *Las tres psicologías. Perspectivas de Freud, Skinner y Rogers*. Madrid: Thomson, 2002.
- Kenneth, T.; Eller, Ben. *Psicología educativa para la enseñanza edicaz*. Madrid: Thomson, 2000.
- Osterreith, P. *Psicología infantil*. Madrid: Morata, 1991.
- Pintrick, Paul; Schunk, Dale. *Motivación y aprendizaje*. Madrid: Prentice Hall, 2004.
- Reeve, John Marshall. *Motivación y emoción*. Madrid: McGraw Hill, 1994.
- Sadurní, M; Rostán, C.; Serrat, E. *El desarrollo de los niños, paso a paso*. Barcelona: UOC, 2002.
- Sandtrock, J.W. *Infancia*. Madrid: McGraw-Hill, 2003.
- Shaffer, D.R. *Psicología del desarrollo. Infancia y adolescencia*. Madrid: Thomson, 2000.
- Smith, Ed. i altres. *Introducción a la Psicología*. Madrid: Thomson, 2003.
- Wade, Carole i Tavis, Carol. *Psicología*. Madrid: Prentice Hall, 2003.
- Woolfolk, Anita. *Psicología educativa*. Madrid: Pearson Prentice Hall.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- Bornas, X. *Desarrollo de la autonomía personal*. Vic: Eumo Editorial, 1992.
- Goleman, D. *Inteligencia emocional*. Barcelona: Kairós, 1996.
- Lipman, M. *Filosofía a l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1991.
- Novak, J. *Conocimiento y aprendizaje*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.
- Pozo, Ignacio: *Aprendices y maestros*. Madrid: Alianza Editorial, 1999.
- Rogers, C.R. *Libertad y creatividad en la educación*. Barcelona: Paidós, 1986.
- Rogers, C.R. *El proceso de convertirse en persona*. Barcelona: Paidós, 1972.
- Toro, J. *Mitos y errores educativos (castigo, sobreprotección...)*. Barcelona: Martínez Roca, 1981.
- Beltran, Jesús i altres: *Procesos, estrategia y técnicas de aprendizaje*. Madrid: Síntesis, 1993.
- Bettelheim, B. *No hay padres perfectos*. Barcelona: Crítica, 1988.
- Garber, S.; Garber, M. i Spizmen, R.: *Portarse bien*. Barcelona: Medici, 1989.
- Harris, P.L.: *Los niños y las emociones*. Madrid: Alianza Editorial, 1992.
- Michelson, L. i altres: *Habilidades sociales en la infancia (Evaluación y tratamiento)*. Barcelona: Martínez Roca, 1987.
- Levine, Mel. *Mentes diferentes, aprendizajes diferentes*. Barcelona: Paidós, 2003.
- Pierce, J.M.: *Aprendizaje y cognición*. Barcelona: Ariel, 1998.
- Puente, Aníbal: *Cognición y aprendizaje*. Madrid: Pirámide, 1998.
- Rodrigo, M.J. i Palacios, J.: *Familia y desarrollo humano*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.

- Thompson, J.: *Infancia natural*. Barcelona: Blume.
- Tonucci, Francesco *Quan els infants diuen prou*. Barcelona: Graó, 2004.
- Trianes, M. V.: *Estrés en la infancia*. Madrid. Narcea, 1999.
- Zabala, A. *La pràctica educativa*. Barcelona: Graó, 1995.

Llengua, literatura i la seva didàctica

Didàctica de la llengua i de la literatura

PROFESSORAT: M. Àngels VERDAGUER i PAJEROLS

Anual. 12 crèdits

OBJECTIUS:

Els objectius bàsics del curs són, d'una banda, dotar els estudiants dels elements teòrics mínims que els permetin entendre i prendre consciència de la complexitat de les habilitats lingüístiques i del sistema de la llengua i, d'una altra banda, proporcionar-los criteris i estratègies adequats per al seu ensenyament-aprenentatge a l'escola.

CONTINGUTS:

Escola i aprenentatges lingüístics

1. Societat, llengua i escola. La necessitat social dels aprenentatges lingüístics.
2. La variació lingüística: varietats associades als usos (registres) i als usuaris (dialectes). El paper de l'escola en relació a l'adquisició de les llengües i de la varietat comuna o estàndard. La norma lingüística. Anàlisi d'errors en L1.
3. Multilingüisme i situacions de llengües en contacte. Bases pìscolingüístiques, sociolingüístiques i organitzatives de l'aprenentatge natural i acadèmic de la L1 i de la L2. El contrast català-castellà. La interferència. Anàlisi d'errors en L2.
4. L'ensenyament del català i en català: visió històrica. L'educació bilingüe i la immersió lingüística.

L'enfocament comunicatiu de l'ensenyament de la llengua

1. La programació general de l'àrea de llengua (català, castellà i llengües estrangeres) segons l'ordenació curricular.
2. Els eixos del treball de llengua: ús i comunicació; treball sistemàtic. Les habilitats lingüístiques en el bloc d'ús i comunicació. La gramàtica, el lèxic, la fonètica i l'ortografia en el bloc del treball sistemàtic.
3. Tècniques i recursos per al treball de llengua a l'escola. Anàlisi i tipologia de les activitats didàctiques. Seqüències didàctiques, projectes i tallers. Recursos per a l'ensenyament de la llengua i la literatura: els llibres de text i altres materials didàctics, les revistes especialitzades, etc.
4. El text en l'enfocament comunicatiu de l'ensenyament de la llengua. El text com a unitat de comunicació. Les propietats del text: adequació, cohesió i coherència. La diversitat textual: tipologies textuales. Característiques de l'ús oral i l'ús escrit de la llengua.

Les habilitats lingüístiques

1. Les habilitats perceptives: la comprensió oral i la comprensió lectora: programació, metodologia i recursos. El procés lector i les habilitats implicades en la lectura. El text literari.
2. Les habilitats productives: l'expressió oral i la composició escrita: programació, metodologia i recursos. El procés de composició escrita i les habilitats implicades en l'escriptura.
3. La integració del treball sistemàtic (gramàtica, lèxic, fonètica i ortografia) en el treball de lectura i de l'escriptura.

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es basarà en dues proves parcials, en un treball d'investigació i en activitats pràctiques que es realitzaran al llarg del curs. Aquestes quatre notes parcials faran mitjana sols en el cas que cadascuna d'elles sigui igual o superior a aprovat (5), i en els percentatges que s'indiquen a continuació:

Notes parcials   Percentatges en la nota global

Pràctiques de curs	25%
Treball d'investigació	25%
Prova parcial I	25%
Prova parcial II	25%

1. La nota de pràctiques de curs s'obtindrà a partir del conjunt d'activitats individuals i de grup que es faran al llarg dels dos quadrimestres, a dins i a fora de l'horari de classe.
2. Les proves parcials I i II es realitzaran al final del primer i del segon quadrimestre, respectivament.
3. Òbviament, tant les pràctiques de curs com les proves parcials I i II podran ser recuperades en els exàmens de juny i setembre.
4. Els exàmens i treballs amb deficiències lingüístiques i formals no seran avaluats de contingut, i per tant seran considerats com a no presentats.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Cassany, D. *Descriure escriure*. Barcelona: Empúries, 1993.
Cassany, D. *Ensenyar llengua*. Barcelona: Graó, 1998.
Castellà, J.M. *De la frase al text*. Barcelona: Empúries, 1992.
Colomer, T; Camps, A. *Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre*. Barcelona: Ed. 62, 1991.
Cuenca, M.J. *Teories gramaticals i ensenyament de llengües*. València: Tàndem, 1992.
Disseny curricular. Ensenyament Primari. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1990.
Payrató, L. *Català col·loquial*. València: Universitat de València, 1996.
Solé, I. *Estratègies de lectura*. Barcelona: Graó, 1992.
Tusón, J. *L'escritura*. Barcelona: Empúries, 1996.
Tió, J. *L'ensenyament del català a no-catalanoparlants*. Vic: Eumo Editorial, 1981.
Vila, I. (coord.). *Bilingüisme i educació*. Barcelona: Ediuoc/Proa, 1998.

Revistes

- Articles de Didàctica de la llengua i la literatura*
Cavall Fort
Escola Catalana
Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- Bibiloni, G. *Llengua estàndard i variació lingüística*. València: 3 i 4, 1997.
Boix, E.; Vila, F. X. *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel, 1998.
López del Castillo, L. *Llengua estàndard i nivells de llenguatge*. Barcelona: Laia, 1976.
Payrató, L. *La interferència lingüística. Comentari i exemples català-castellà*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985.
Bassols, M.; Torrent, A. *Models textuais*. Vic: Eumo Editorial, 1996.
Camps, A. *L'ensenyament de la composició escrita*. Barcelona: Barcanova, 1994.
Cassany, D. *Construir l'escritura*. Barcelona: Empúries, 2000.
Cassany, D. *La cuina de l'escritura*. Barcelona: Empúries, 1993.
Cassany, D. *Reparar l'escritura*. Barcelona: Graó, 1993.
Díaz, E. i altres. *Llegir, comprendre i aprendre*. Vic: Eumo Editorial, 1999.
López del Castillo, Ll. *Llenguatge*. Barcelona: Casals, 1977.
Badia, D.; Vilà, M. *Jocs d'expressió oral i escrita*. Vic: Eumo Editorial, 1984.
Rodari, G. *Gramàtica de la fantasia*. Barcelona: Columna, 1996.

Revistes

- Guix*
In-fàn-ci-a

Webgrafia

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. <http://cultura.gencat.net/>

Institut d'Estudis Catalans. <http://www.iecat.net/default.htm>

TERMCAT. Centre de Terminologia. <http://www.termcat.net/>

Consorti per la normalització lingüística. <http://www.cpln.org/index.htm>

Real Academia Española. <http://www.rae.es>.

Educació Artística i la seva Didàctica

Expressions Artístiques: Musical, Plàstica i Audiovisual

PROFESSORAT: Miquel PÉREZ i MAS
Montsita RIEROLA i DE MAS
Lluís SOLÉ i SALA
Arnau VERNIS i LLAMBIAS

Anual. 13,5 crèdits

OBJECTIUS:

- Donar a conèixer els codis lingüístics, els procediments tècnics bàsics i algunes estratègies didàctiques que permetin als futurs mestres de dur a terme una educació a l'aula incorporant al procés d'ensenyament-aprenentatge les expressions musical, plàstica i audiovisual, des d'un punt de vista cultural, analític i pràctic.

CONTINGUTS:

Bloc I - MÚSICA:

1. Coneixements per a la pràctica dels elements bàsics del llenguatge musical. Implicacions didàctiques.

Repertori:

1.1 Signes generals i llur significat.

1.2 Aspectes rítmics.

1.3 Aspectes mètrics.

1.4 Aspectes melòdics.

1.5 Coneixement a través del cant en comú d'un repertori de cançons, tradicionals catalanes i d'altres, prou significatiu des del punt de vista cultural i també tenint present la futura professió dels estudiants. Comentari i situació puntual de cada cançó. Educació de la veu: principis bàsics.

2. Música, cultura i societat:

2.1 Presència de la música en la societat.

2.1.1 Nocions de caire teòric:

Quina presència té la música en el nostre entorn. Quina funcionalitat se li atribueix. Quin tractament se li dona. Quina importància se li reconeix en la vida sobretot cultural de la nostra societat. Quina missió de li confia, individualment i socialment, segons els pobles i les cultures.

2.1.2 Pràctica:

a) Aportar experiències observades directament, viscudes, referenciades, sobre qualsevol manifestació de caràcter musical en la societat actual.

b) Posada en comú: presentació, ordenació i aclariments sobre el material aportat.

3. Música: Projecció didacticopedagògica:

3.1 Repàs esquemàtic dels valors pedagògics i didàctics de la música:

3.1.1 Nocions de caire teòric:

1) Facultats psíquiques i físiques principals de la persona que la música sol activar coordinadament des del moment de la seva creació fins a la seva darrera manifestació. Reflexió particular sobre la contribució de la música en el desenvolupament harmònic de totes les facultats en l'educand.

a) Àrea psíquica: creació; conceptes; lògica; sensacions; emocions.

b) Àrea corporal: els sentits; la veu; el silenci i el so físics; la motricitat i l'eurítmia; el domini i la llibertat corporals.

- c) Àrea social: l'expressivitat; la convivència; la comunicació; la compenetració; la comprensió; la participació; la cooperació.
- 2) Repàs general i puntual de detalls significatius de la incidència de les cançons en l'educació global de la persona i la comunitat.
- 3) Pràctica: Anàlisi de cançons que tenen com a centre d'interès la infantesa, sota el punt de vista dels seus valors pedagògics i didàctics.

Bloc 2 - PLÀSTICA:

1. Estructuració de la plàstica com a llenguatge:
  - 1.1 Elements bàsics: l'espai i el pla.
  - 1.2 L'espai com un tot i el pla com un límit de l'espai.
  - 1.3 Límits d'espai.
  - 1.4 Plans horitzontal, inclinat i vertical.
2. El punt:
  - 2.1 El punt com a element gràfic mínim.
  - 2.2 El punt en l'espai.
  - 2.3 El punt sobre el pla.
  - 2.4 Capacitat expressiva del punt.
  - 2.5 Experimentació del punt sobre diferents suports, amb materials diversos i utilització de diferents eines de treball.
3. La línia:
  - 3.1 Estudi de la línia com a dinàmica del punt.
  - 3.2 La línia en l'espai.
  - 3.3 La línia sobre el pla.
  - 3.4 Capacitat expressiva de la línia: en ella mateixa o en funció del que representa.
  - 3.5 Divisió dels límits de l'espai.
  - 3.6 Línies tancades.
  - 3.7 Lectura de formes (contorn, entorn).
4. El color:
  - 4.1 Descomposició de la llum: prisma òptic.
  - 4.2 Color matèria (pigmentació).
  - 4.3 Colors primaris.
  - 4.4 Gammes cromàtiques.
  - 4.5 Comportament dels colors.
  - 4.6 Exercicis de gradació del color (valors).
  - 4.7 Colors càlids i colors freds.
  - 4.8 Exercicis d'aplicació del color: gammes, valors i transparències.
5. Composició:
  - 5.1 Entendre la composició com a ordenació subjectiva d'elements gràfics: punts-línies-formes-espais.
  - 5.2 Simetries o asimetries.
  - 5.3 Estructures de la composició: composicions geomètriques, orgàniques i mixtes.
  - 5.4 Composició de línies que divideixen el límit de l'espai.
  - 5.5 Composició de formes tancades
6. La matèria:
  - 6.1 Possibilitats expressives de la matèria.
  - 6.2 Textures.
  - 6.3 Texturació de la matèria per a la seva manipulació.
  - 6.4 Composició de textures.
7. El volum:
  - 7.1 Volums en l'espai.

- 7.2 Incidència de la llum.
- 7.3 El buit com a volum interior.
- 8. Proporcions:
  - 8.1 Dimensió.
  - 8.2 Relació en les dimensions.
  - 8.3 Mòdul.
  - 8.4 Modulació de l'espai, modulació del pla.
  - 8.5 La figura humana.
- 9. Perspectiva:
  - 9.1 Concepte de distància en profunditat.
  - 9.2 Exercicis de perspectiva per proporció, situació a diferents plans.
  - 9.3 Exercicis de perspectiva en base a les línies de fuga.
  - 9.4 Exercicis de perspectiva per mitjà del color (sensació de profunditat).

Bloc 3-AUDIOVISUALS

- 1. Introducció:
  - 1.1 La imatge i la representació de la realitat
  - 1.2 La imatge preindustrial i industrial.
  - 1.3 Electrònica i cibernètica: la desmaterialització de la imatge.
- 2. Tecnologies dels mitjans audiovisuals:
  - 2.1 Fotografia: de imatge fotoquímica a digital.
  - 2.2 La representació del moviment: el cinema.
  - 2.3 La instantaneïtat teledifusiva.
  - 2.4 L'enregistrament electrònic: el vídeo.
- 3. Els llenguatges de l'audiovisual:
  - 3.1 Llenguatge cinematogràfic i relat audiovisual.
  - 3.2 El "dialecte" televisiu.
- 4. Lectures de la imatge:
  - 4.1 Anàlisi de la imatge fixa i seqüencial.
  - 4.2 Propostes metodològiques per a l'anàlisi del film.
  - 4.3 Publicitat: la imatge retòrica.
- 5. Explotació i didàctica dels recursos audiovisuals :
  - 5.1 El potencial educatiu i expressiu de la imatge fixa.
  - 5.2 Didàctica de la imatge en moviment.
  - 5.3 El guió: l'escriptura audiovisual.
  - 5.4 El vídeo a l'escola: eina d'aprenentatge i socialització.

AVALUACIÓ:

Contínua a través de l'assistència activa i interessada i de la demostració de la competència en els coneixements específics de cada bloc. La nota final es basarà en la mitjana de les notes obtingudes en cadascun dels tres blocs aprovats.

L'avaluació del Bloc 1 constarà d'una prova escrita sobre la música en la societat i la cultura, i una prova sobre la pràctica musical. El Bloc 2 s'avaluarà a partir de la presentació de les propostes i dels exercicis gràfics corresponents. El Bloc 3, s'avaluarà percentualment a partir dels treballs i exercicis proposats a classe.

BIBLIOGRAFIA:

Bloc 1. Música:

Bibliografia bàsica:

Blacking, J., *Fins a quin punt l'home és músic?* Vic: Eumo Editorial, 1994.

- Busqué, M., *Violet Sant Pere i Violet Sant Pau*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981.
- Busqué, M.; Pujol, A., *Ximic*. Berga: Amalgama, 1996.
- De Candé, R., *Diccionari de la Música*. Barcelona: Ed. 62, 1967.
- Maideu, J., *Assaig. Cançons i exercicis*. Vic: Eumo Editorial, 1988.
- Maideu, J., *Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes*. Vic: Eumo Editorial, 1992.
- Willems, E., *El valor humano de la educación musical*. Barcelona-Buenos Aires: Paidós, 1981.

Bloc 2. Plàstica:

Bibliografia bàsica:

- Argan, G.C., *El arte moderno*. Madrid: Akal, 1991.
- Dondis, D.A., *La sintaxis de la imagen*. Barcelona: Gustavo Gili, 1990.
- Fabris, G., *Color (proyecto y estética en las artes gráficas)*. Madrid: Ediciones Don Bosco, 1979.
- Maltese, C., *Las técnicas artísticas*. Madrid: Cátedra, 1980.
- Munari, B., *Diseño y comunicación visual*. Barcelona: Gustavo Gili, 1990.
- Panosfsky, E., *Estudios sobre iconología*. Madrid: Alianza Editorial, 1989.
- Pedrola, A., *Materials-procediments i tècniques pictòriques*. Barcelona: Barcanova, 1990.
- Rudolf, A., *Arte y percepción visual*. Madrid: Alianza Editorial, 1989.
- Arheim, R., *El pensamiento visual*. Madrid: Alianza Editorial
- Baladan M.; Juanola, R., *L'educació visual a l'escola*. Barcelona: Ed 62, 1984.

Bibliografia complementària:

- Cirlot, Juan Eduardo *El espíritu Abstracto*, Barcelona: Labor.
- Gardner, H. *Arte mente y cerebro*, Barcelona: Paidós
- Gombrich, Huchberg, Blas *Arte percepción y realidad*, Barcelona: Paidós
- Coll, Cèsar *Marc curricular per a l'ensenyament obligatori*. Generalitat Catalunya, Departament d'Ensenyament. Barcelona, 1986.
- Hargreaves. D.J. *Infancia y educación artística*, Madrid: Morata
- Blanch, Xavier *Cinc centims sobre la reforma educativa*. Barcelona: Proa.
- Soler Fierrez, Eduardo *El despertar de los sentidos*. Madrid: Escuela Española, 1986.
- Vigotsky. L.S. *La imaginación y el arte en la infancia*. Madrid: Akal.

Bloc 3: Audiovisual

Bibliografia bàsica:

- Aparici, R.; Garcia, A.; Valdivia, M. *La imagen*. Madrid: UNED, 1992.
- Ardid, M. i altres. *La competencia básica en Tecnologías de la Información i de la Comunicació*. http://www.xtec.es/escola/tec_inf/tic [2002].
- Bartolomé, A. *Nuevas tecnologías en el aula. Guía de supervivencia*. Barcelona: Editorial Graó, 1999.
- Cabero, J.; Salinas, J.; Duarte, A.M.; Domingo, J. *Las nuevas tecnologías aplicadas a la educación*. Madrid: Síntesis Educación, 2000.
- De Pablos, J.; Jiménez, J. *Nuevas tecnologías. Comunicación Audiovisual y Educación*. Barcelona: Cedecs, 1998.
- Ferrés, J. *Televisión y educación*. Barcelona: Paidós, 1996.
- Ferrés, J. (coord.) *Com veure la TV? I, II i III*. Barcelona: Generalitat de Catalunya-Concell de l'Audiovisual de Catalunya, 1998.
- Ferrés, J. *Educar en la cultura del espectáculo*. Barcelona: Paidós, 2000.
- Maquinay, A. i altres. *La competencia básica en educación audiovisual*. <http://www.xtec.es/audiovisuales/competencias/index.html> [2002].
- Romaguera, J. i altres. *El cinema a l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1986.

Bibliografia complementària:

- Aparici, R.; Matilla, A. *Lectura de imágenes*. Madrid: Ediciones de la Torre, 1989.

- Ferrés, J.; Bartolomé, A.R. *El vídeo, enseñar vídeo, enseñar con el vídeo*. Barcelona: Gustavo Gili, 1991.
- Fontcuberta, J. *Fotografía: conceptos y procedimientos*. Barcelona: Gustavo Gili, 1990.
- Gubern, R. *Del bisonte a la realidad virtual*. Barcelona: Anagrama, 1998.
- Martínez Abadía, J. *Introducción a la tecnología audiovisual*. Televisión, vídeo, ràdio. Barcelona: Paidós, 1992.
- Pérez, M. *Diccionari dels mitjans audiovisuals*. Vic: Eumo Editorial, 1995.
- Soler, L. *La televisión, una metodología para su aprendizaje*. Barcelona: Gustavo Gili, 1988.

Noves Tecnologies aplicades a l'educació

PROFESSORAT: Sònia ESTEVE i FRIGOLA
Marta MARIMON i MARTÍ

Quadrimestral. 4,5 crèdits.

OBJECTIUS:

1. Prendre consciència de l'impacte social de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació en la societat actual i especialment en l'àmbit educatiu.
2. Familiaritzar-se amb els equipaments informàtics i adquirir destreses en la utilització dels diversos tipus de programes informàtics (processament de textos, full de càlcul, presentacions multimèdia).
3. Conèixer els recursos telemàtics i les seves aportacions a la cerca d'informació i a la comunicació.
4. Conèixer les principals propostes educatives institucionals a Catalunya per a la integració de la tecnologia de la informació i de la comunicació a l'escola i analitzar-ne els diversos àmbits d'utilització.
5. Potenciar la capacitat dels estudiants d'integrar curricularment la tecnologia de la informació i de la comunicació a partir de la seva consideració com a eix transversal.
6. Dissenyar activitats d'aprenentatge en les quals s'utilitzin les noves tecnologies.
7. Potenciar la innovació educativa i professional.

CONTINGUTS:

1. Les Tecnologies de la Informació i de la Comunicació a la societat:
  - 1.1 Impacte de les TIC a la societat actual.
  - 1.2 Nocions bàsiques: maquinari i programari.
  - 1.3 Principals eines per a l'alfabetització informàtica:
    - 1.3.1 El processador de textos.
    - 1.3.2 El full de càlcul.
    - 1.3.3 Les presentacions multimèdia.
    - 1.3.4 La telemàtica.
2. La Tecnologia de la Informació a l'educació:
  - 2.1 Propostes educatives institucionals a Catalunya per a la integració de la TI a l'escola.
    - 2.1.1 Marc normatiu i repercussions curriculars.
    - 2.1.2 Projectes desenvolupats.
  - 2.2 La TI al centre: àmbits d'utilització.
    - 2.2.1 Com a recurs administratiu.
    - 2.2.2 Dins del procés d'ensenyament i aprenentatge:
      - a) Com a objecte d'estudi.
      - b) Com a recurs per a l'aprenentatge:
      - c) Repercussions en els projectes de centre.
  - 2.3 La TI a l'aula:
    - 2.3.1 Característiques principals dels entorns d'aprenentatge amb ordinador.
    - 2.3.2 Possibilitats educatives dels programes informàtics a les diferents àrees curriculars.
    - 2.3.3 L'ordinador al servei de l'educació especial.
    - 2.3.4 Creació d'un entorn d'aprenentatge amb ordinador.
  - 2.4 La formació del professorat en la TI: formació inicial i permanent.

METODOLOGIA:

El professorat introduirà cada bloc de contingut de l'assignatura. Posteriorment, es treballarà individualment o en parelles a partir d'un dossier d'apunts i es realitzaran una sèrie d'exercicis. Els dubtes que

sorgeixin s'aniran resolent en petit grup. Paral·lelament es realitzaran diferents activitats grupals que fomentin l'aprenentatge col·laboratiu. Es farà un seguiment d'aquesta activitat grupal, amb la finalitat de valorar tot el procés educatiu. El treball a l'aula es basarà sobretot en l'activitat de l'alumnat. El paper del professorat serà bàsicament d'orientació i de suport a aquesta activitat.

AVALUACIÓ:

Per avaluar l'assignatura serà obligatòria l'assistència a classe i la participació de l'estudiant en les diferents activitats proposades. Es valorarà el treball continuat de l'estudiant al llarg de tot el quadrimestre. La nota final de l'assignatura serà la ponderació dels aspectes següents:

a) Treball individual:

- activitats fetes a classe sobre eines informàtiques (20%) : internet (5%), Word (5%), Excel (5%), Clic (5%)
- participació en un debat virtual sobre el paper de les TIC a la societat (5%)
- reflexions a partir de lectures recomanades (5%)

b) Treball en grup:

- paquet d'activitats amb el programa Clic (25%)
- treball final de cerca d'informació a Internet sobre un tema relacionat amb les Noves Tecnologies aplicades a l'Educació, en el qual s'hauran de posar en pràctica les eines informàtiques treballades des de l'assignatura (40%)
- exposició del treball final amb Power Point (5%)

Per aprovar l'assignatura serà necessari haver superat satisfactòriament totes les activitats

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Bartolomé, A. *Tecnología educativa*. Madrid: Síntesis, 1999.
- Castells, M. *La era de la información. Economía, sociedad y cultura*. Vol. 1,2,3. Madrid: Alianza, 1997.
- Gallego, D., Alonso, C., Cantón, I. *Integración curricular de los recursos tecnológicos*. Barcelona: Oikos-Tau, 1996.
- Gros, B. *El Ordenador invisible. Hacia la apropiación del ordenador en la enseñanza*. Barcelona: Gedisa EDIUOC, Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya, 2000.
- San José, C. *Tecnologías de la información en la educación*. Madrid: Anaya Multimedia, 1998.
- Sancho, J.M. (coord.) *Para una tecnología educativa*. Barcelona: Horsori, 1994.
- Wolton, D. *Internet, ¿y después? Una teoría crítica de los nuevos medios de comunicación*. Barcelona: Gedisa, 2000.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- Bartolomé, A. «Los ordenadores en la enseñanza están cambiando». *Aula de Innovación Educativa*, 1995, núm. 40-41, p. 5-9.
- Bornas, X. et al. «Noves tecnologies i atenció a la diversitat». *Suports*, 1998, vol. 2, núm. 2, p. 4-12.
- Dalmau, S. «L'ús dels mitjans informàtics a l'escola primària». *Barcelona Educació*, 1998, núm. 7, p. 28-31.
- Grané, M. «¿Informática infantil? ¿Por qué un ordenador en infantil?» *Aula de Innovación Educativa*, 1998, núm. 67, p. 9-12.
- Monogràfic: «L'escola i la societat de la informació». *Barcelona Educació*, 1998, núm. 7, p.19-38.
- Moral, J.M.; et al. «Sistemas Multimedia en la Enseñanza». *Aula de Innovación Educativa*, 1995, núm. 40-41, p. 19-23.
- Moreno, M. «Manuel Castells. Retos educativos en la era de la información». *Cuadernos de Pedagogía*, 1998, núm. 271, p. 81-85.
- Quintana, J. «La dulce tecnología». *Novática*, 1995, núm. 117, p. 3-5.
- Quintana, J. «Multimèdia: què i per a què». *Guix*, 1997, núm. 233, p. 5-8.

WEBS RECOMANADES:

Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (XTEC): <http://www.xtec.es>

Ministerio de Educación y Ciencia. Tecnologías de la Información y la Comunicación educativas:
<http://wwwn.mec.es/educa/tice/index.html>

Ajuntament de Barcelona. L'educació a la ciutat de Barcelona: <http://www.bcn.es/educacio/>

Unesco: <http://www.unesco.org>

Pangea, Internet solidario: <http://www.pangea.org>

Revista Mitjans: <http://mitjans.pangea.org/>

Intercambiar información y experiencias en educación especial: <http://guindo.pntic.mec.es/~gherrero/nee.htm>

Matemàtica i la seva didàctica

PROFESSOR: Pau CASAÑAS i XURIACH

Quadrimestral. 4,5 crèdits

OBJECTIUS:

1. Aconseguir de l'estudiant un coneixement del disseny curricular de Matemàtiques d'Educació Infantil i de Primària i, al mateix temps, un domini dels continguts bàsics que la integren.
2. Aprofundir en el significat actual de l'educació matemàtica i en alguna línia d'innovació en aquest sentit.
3. Contemplar les nocions bàsiques de didàctica de les Matemàtiques en relació amb la pròpia especialitat.

CONTINGUTS:

1.- Educació matemàtica

- 1.1. Aspectes definitoris de l'aprenentatge de les Matemàtiques.
- 1.2. El seu paper en l'educació dels nens i nenes de 2 a 12 anys.
- 1.3. Estructura i característiques del disseny curricular a Educació Infantil i Primària.
- 1.4. Criteris metodològics generals i criteris segons les edats.
- 1.5. La Matemàtica i l'atenció a la diversitat.

2.- La Lògica a l'escola

- 2.1. Diferents tipus d'activitats, amb material i amb simbologia escrita. Exercicis directes i inversos.
- 2.2. Les relacions. Tipus de relacions i treball segons edats.
- 2.3. Les agrupacions. Jocs «del sí i del no» amb una i amb dues qualitats.
- 2.4. Les transformacions o canvis de qualitats.
- 2.5. Paral·lelisme entre els exercicis de lògica amb qualitats i altres de similars amb quantitats.

3.- Nombres i operacions

- 3.1. Gènesi del concepte de nombre en els nens.
- 3.2. Relacions entre nombres.
- 3.3. Tres aspectes en la didàctica de les operacions: lògic, funcional i tècnic. Iniciació a les operacions de suma i de resta.
- 3.4. La base decimal de numeració. Lectura i escriptura de números. Valor posicional de les xifres.
- 3.5. Material manipulable, càlcul mental i ús de la calculadora.
- 3.6. Ampliació del camp de coneixement dels nombres. Procés a seguir per part dels alumnes.
- 3.7. Operacions de multiplicar i dividir. Introducció dels nombres fraccionaris.
- 3.8. Nombres decimals. La seva naturalesa. Operacions amb decimals.
- 3.9. Quadrats, cubs i noció d'arrel quadrada. Potències en general.
- 3.10. Múltiples i divisors.

4.- Problemes

- 4.1. Què entenem per situacions problemàtiques.
- 4.2. Tipologies de problemes.
- 4.3. Continguts procedimentals que es treballen en els problemes
- 4.4. Trets comuns entre jocs i problemes.

5.- Geometria

- 5.1. El paper de la Geometria en el coneixement de l'espai. Aspectes que es treballen.
- 5.2. Procés dels nens i nenes en l'aprenentatge de la Geometria, segons edats.
- 5.3. Diferents tipus de propietats geomètriques: topològiques, projectives i mètriques
- 5.4. Relacions de posició per criteris topològics, de direcció i de coordenades.

- 5.5. Estudi i classificacions de figures i cossos geomètrics.
- 5.6. Iniciació a les transformacions geomètriques i la seva aplicació a l'estudi de figures i cossos.
- 6.-Magnitud i Mesura
  - 6.1. Diferents etapes en l'aprenentatge de les mesures.
  - 6.2. La mesura com a pràctica. Noció d'unitat. Diferents unitats emprades.
  - 6.3. Ús dels instruments de mesura.
  - 6.4. Diferents magnituds de les quals es treballa la mesura a l'escola.
- 7.- Estadística i Probabilitat.
  - 7.1. Diferents passos en la pràctica de l'estadística a l'escola: recollida de dades; anàlisi i interpretació de les dades; representació per gràfics (diversos tipus).
  - 7.2. Introducció dels paràmetres estadístics elementals.
  - 7.3. Alguns experiments aleatoris. Noció d'atzar.

METODOLOGIA:

La matèria s'agrupa en diversos blocs temàtics que es contemplaran seqüencialment durant el quadri-mestre corresponent. Cada bloc es treballarà en tres fases:

- Aprofundiment teòric de la matèria.
- Anàlisi de procediments, conceptes i actituds que cal treballar a l'escola amb els nens i nenes, així com dels objectius a aconseguir.
- Orientacions didàctiques per als futurs mestres.

Es combinaran les exposicions del professor, amb la preparació d'activitats d'aula per part dels estudiants, la posada en comú de recerques i programacions elaborades individualment o en petits grups, i altres activitats pràctiques que el professor pugui organitzar.

AVALUACIÓ:

1. Es farà una prova parcial que servirà per a alliberar matèria i per configurar la nota final, i una prova final.
2. Es farà un treball que comptarà per a la qualificació final.
3. El treball serà majoritàriament realitzat a la classe i en horari de classe.
4. L'assistència a classe comptarà també en l'avaluació final.
5. La participació a alguna activitat didàctica que pugui sorgir durant el curs també comptarà en l'avaluació.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Alsina, A. (2004): *Desarrollo de competencias matemáticas con recursos lúdico-manipulativos*. Madrid: Narcea.
- Alsina, C. i altres. *Ensenyar matemàtiques*. Barcelona: Graó, 1995
- Canals, M.A. *Per una didàctica de la matemàtica a l'escola. I. Parvulari*. Vic: Eumo Editorial, 1992.
- Castelnuovo, E. *La geometria*. Barcelona: Ketres, 1981.
- Giménez, J. i Gironde, L. *El càlcul a l'escola*. Barcelona: Graó, 1990.
- Gorgorió, N. *Matemáticas y educación. Retos y cambios desde una perspectiva internacional*. Barcelona: Graó, 2000.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

Llibres

- Autors diversos. *Actes I Jornades de Didàctica de les Matemàtiques de la Universitat de Vic*. Vic: Facultat d'Educació, 2000.
- Bolt, B. *Actividades matemáticas*. Barcelona: Labor, 1988.
- Canals, M.A. *El càlcul mental i la calculadora*. Vic: Eumo Editorial, 1986.
- Canals, M.A. *Viure les matemàtiques de 3 a 6 anys*. Barcelona: Rosa Sensat, 2000.

- Cascallana, M.T. *Iniciación a la matemática. Materiales y recursos*. Madrid: Santillana, 1988.
- Codina, R.; Enfedaque, J.; Mumbrú, P. i Segarra, L. *Fer matemàtiques*. Vic: Eumo Editorial /Publicacions de la UB /Publicacions de la UAB, 1992.
- Dienes, Z.P. *La lógica y los juegos lógicos*. Barcelona: Teide, 1972
- Esteve, E. et al. *Més de 7 materials per a l'aprenentatge de la matemàtica*. Barcelona: Rosa Sensat, 1988.
- Fisher, R. i Vince, A. *Investigando las matemáticas*. Madrid: Akal, 1990.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Currículum. Educació Primària*. Barcelona: Servei de Difusió i Edicions, 1990.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Currículum. Educació Infantil*. Barcelona: Servei de Difusió i Edicions, 1992.
- Piaget J. i Szeminska. *Génesis del número en el niño*. Buenos Aires: Guadalupe, 1982

Revistes

- *Biaix*, revista de la Federació d'Entitats per a l'Ensenyament de les Matemàtiques a Catalunya, 1992.
- *LEscuire: revista de didàctica de les Matemàtiques*. Barcelona: Departament de Matemàtiques i Estadística de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de la Universitat Politècnica de Barcelona, 1979.
- *Suma: revista sobre la enseñanza y aprendizaje de las matemáticas*. Granada: Federación Española de Sociedades de Profesores de Matemáticas, 1988.
- *Uno: revista de didáctica de las matemáticas*. Barcelona: Graó Educación, 1994.

WEBS RECOMANADES:

- <http://www.educ.ar/>
- <http://www.mathsnet.net/dynamic/cindy/index.html>
- <http://www.standars.nctm.org/>
- <http://www.pisa.oecd.org/>
- <http://platea.pntic.mec.es/-aperez4/index.html>

Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

PROFESSORAT: Joan CULÍ i RIBAS
Joan CALLARISA i MAS

Quadrimestral. 6 crèdits.

OBJECTIUS:

Consolidar els coneixements fonamentals necessaris per a l'ensenyament de les ciències naturals i les ciències socials a les etapes d'infantil i primària i adquirir una primera visió de com treballar a l'aula les àrees relacionades amb el coneixement del medi.

CONTINGUTS:

BLOCI

1. El coneixement del medi.

- 1.1. El medi com a sistema.
- 1.2. Les ciències naturals i les ciències socials en l'estudi del medi.
- 1.3. El coneixement del medi a l'escola.

BLOC II

1. El coneixement del medi natural.

- 1.1. Els éssers vius i els processos biològics.
  - 1.1.1. Les característiques dels éssers vius.
  - 1.1.2. Les funcions vitals en els animals i les plantes.
  - 1.1.3. Les relacions dels organismes amb el medi.
- 1.2. La matèria, els materials i les seves propietats.
  - 1.2.1. Els estats de la matèria i els canvis d'estat.
  - 1.2.2. Les propietats i el comportament dels materials.
- 1.3. El funcionament dels sistemes físics.
  - 1.3.1. Les forces i el moviment.
  - 1.3.2. L'energia. Les seves manifestacions i els seus efectes sobre els sistemes físics.
- 1.4. La Terra a l'Univers.
  - 1.4.1. Origen i composició de l'Univers.
  - 1.4.2. El Sistema Solar.
  - 1.4.3. La Terra com a planeta.

BLOC III

1. El coneixement del medi social i cultural

- 1.1. L'espai i temps.
  - 1.1.1. La construcció social de l'espai i el temps.
  - 1.1.2. Unitats de mesura del temps
  - 1.1.3. El temps històric i social.
  - 1.1.4. La percepció de l'espai.
  - 1.1.5. La representació cartogràfica.
- 1.2. Societat i Cultura.
  - 1.2.1. Evolució humana i tecnologia.
  - 1.2.2. La població.
  - 1.2.3. Les activitats humanes.
  - 1.2.4. L'organització política.

METODOLOGIA:

L'assignatura es treballarà d'una forma activa i participativa de manera que la implicació i el treball de

l'estudiant adquireixen una importància fonamental.

L'assignatura serà impartida per dos professors, un especialista en ciències socials i l'altre especialista en ciències naturals.

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es farà a partir d'una prova escrita i del treball dirigit i individual de cada alumne. Es valorarà la participació a les activitats de classe i l'assistència a altres activitats proposades al llarg de l'assignatura.

Per superar l'assignatura cal aprovar totes les parts, es considerarà però aquells que treguin un mínim de 4 de l'examen o dels treballs.

Els instruments i criteris de càlcul són els següents:

1. Examen de continguts, 50% de la nota final a repartir de la següent manera: Bloc I 10%, Bloc II 20% i Bloc III 20%.
2. Treballs individuals i col·lectius, 50% de la nota final a repartir de la següent manera: Naturals 25%, Socials 25%.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Benejam, P.; Pagès, J. (coord.) *Enseñar y aprender ciencias sociales, geografía e historia en la educación secundaria*. Barcelona: ICE-UB/Horsori, 1998.

Banet, E. *Los procesos de nutrición humana*. Madrid: Síntesis, 2001.

Calaf, R. *Didáctica de las ciencias sociales didáctica de la historia*. Vilassar: Oikos-tau, 1994.

Calaf, R. i altres *Aprender a enseñar geografía*. Vilassar: Oikos-tau, 1997.

Harlen, W. *Enseñanza y aprendizaje de las ciencias*. Madrid: Morata, 1998.

Hernández, F.X. *Història de Catalunya. Història i memòria*. Barcelona: Pòrtic, 1998.

Lahera, J.; Forteza, A. *Ciencias físicas en primaria y secundaria*. Madrid: Editorial CCS, 2003.

Pedrinaci, E. *Los procesos geológicos internos*. Madrid: Síntesis, 2001.

Prieto, T. i altres *La materia y los materiales*. Madrid: Síntesis Educación, 2000.

Pujol, R.M.^a. *Didáctica de las ciencias en la educación primaria*. Madrid: Síntesis, 2003.

Tilló, T. *Didáctica de les ciències naturals: Biologia*. Barcelona: Edicions de la UB, 1999.

Trepat, C.A.; Comes, P. *El tiempo y el espacio en la didáctica de las ciencias sociales*. Barcelona: Graó, 1998.

Varela, M.P. *Electricidad y magnetismo*. Madrid: Síntesis, 2000.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

Coneixement del medi natural. Actualització científica. Vic: Eumo Editorial, 1994.

Coneixement del medi natural. Propostes didàctiques. Vic: Eumo Editorial, 1994.

Langaney, A. i altres. *La història més bella de l'home*. Barcelona: Ed 62, 1999.

Morin, E. *Els 7 coneixements bàsics per a l'educació del futur*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 2000.

Morin, E. *Tenir el cap clar*. Barcelona: La Campana, 2001.

Reeves, H. i altres. *La història més bella del món*. Barcelona: Edicions 62, 1997.

Bolós, M. de (dir.) *Manual de ciencia del paisaje*. Barcelona: Masson, 1992.

Carreras, C. *Geografía humana*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 1998.

Cavalli-Sforza, L.G. *Qui som. Història de la diversitat humana*. Barcelona: ICEM. 1994.

García Ruiz, A.L. (coord) *Didáctica de las ciencias sociales en la educación primaria*. Sevilla: Algaida Editores, 1993.

Lacoste, Y.; Ghirardi, R. *Geografía general física y humana*. Vilassar: Oikos-tau, 1983.

Panareda, J.M. *Resum de geografia física de Catalunya*. Vic: Eumo Editorial, 1996.

Panareda, J.M. *Resum de geografia humana de Catalunya*. Vic: Eumo Editorial, 1997.

Simposium de didáctica de las ciencias sociales. 10è. Logroño: Universidad de la Rioja, 1999.

Trepat, C.A. *Procedimientos en historia. Un punto de vista didáctico*. Barcelona: Graó, 1995.

Trilló, T. *Didáctica de les ciències naturals. Biologia*. Barcelona: Edicions UB, 1999.

Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació

PROFESSORAT: Eulàlia COLLELLDEMONT i PUJADAS

Quadrimestral; 6 crèdits.

OBJECTIUS:

A través de l'assignatura Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació es pretén formar els estudiants de Mestre en el coneixement dels corrents educatius més rellevants i dels pedagogs i educadors més influents de l'època contemporània, així com en l'aplicació que han tingut fins als nostres dies a través de les institucions educatives i els seus agents.

CONTINGUTS:

Bloc I: L'educació i les institucions educatives

1. Aproximació al concepte d'educació.

- 1.1. Educació, socialització, educabilitat, ensenyament-aprenentatge.
- 1.2. Àmbits educatius.
- 1.3. Educació i Pedagogia.

2. Principis i institucions educatives.

- 2.1. Els sistemes educatius. L'evolució del sistema escolar a Catalunya i Espanya.
- 2.2. Els centres educatius. L'evolució històrica de l'educació escolar.

Bloc II: Esbós de pedagogia contemporània

3. El mapa dels corrents pedagògics: del repte de l'educació per a tothom a l'educació al llarg de la vida.

4. Els inicis de la Modernitat.

4.1. Principis:

La Il·lustració i l'educació com a dret universal. Limitacions en la pràctica educativa.

4.2. Corrents pedagògics:

De la filosofia a la pedagogia: el naturalisme, l'idealisme, el romanticisme i el racionalisme.

De la ciència a la pedagogia: l'empirisme i el positivisme.

4.3. Les institucions educatives i les experiències pedagògiques:

El paidocentrisme. La descoberta de la infància.

La discussió sobre educació pública - educació privada.

La introducció de noves àrees temàtiques en l'educació formal.

L'aportació de l'educació cívica.

5. La Modernitat utòpica.

5.1. Principis:

Les societats en transformació: la democratització de l'ensenyament.

La presència del moviment polític en l'educació

L'emergència de les noves ciències de l'educació

5.2. Corrents pedagògics:

Pedagogia activa i renovació pedagògica

Pedagogia socialista i marxista

Pedagogies antiautoritàries

5.3. Les institucions educatives i les experiències pedagògiques:

La consolidació dels sistemes educatius.

Els nous continguts de l'educació.

Les noves metodologies d'ensenyament-aprenentatge.

6. La crisi de la modernitat.

6.1. Principis:

- De la mundialització a la globalització.
- L'impacte de les teories econòmiques.
- La tecnificació de les pedagogies.

6.2. Perspectives pedagògiques:

- Pedagogies tecnològiques.
- Pedagogies psicològiques.
- Pedagogies crítiques i de les minories.

6.3. Les institucions educatives i les experiències pedagògiques:

- Redefinició de les funcions de les escoles: els reptes del segle XXI.
- L'educació al llarg de la vida
- La complexitat com a font i forma educativa.
- L'educació fora de l'escola. La ciutat educadora.

METODOLOGIA I PLA DE TREBALL:

Les sessions de classe constaran d'explicacions per part del professor, lectura i comentari d'articles, textos i altres documents, projecció de vídeos i diapositives, treballs en petits grups, debats col·lectius i exposicions de treballs per part dels estudiants. Segons el desenvolupament de l'assignatura i del curs, hi haurà alguna conferència o altres activitats complementàries. És imprescindible l'assistència a classe per a seguir correctament el desenvolupament del programa de l'assignatura.

A l'inici del quadrimestre es presentarà una proposta de textos o llibres de lectura i es donaran orientacions per a la realització d'un treball escrit.

Durant el quadrimestre es realitzaran activitats orals i escrites i comentaris de textos i d'altres documents audiovisuals (vídeos, diapositives, pel·lícules, etc.) que seran avaluats de forma individual. Caldrà preparar i realitzar una activitat en grup sobre un apartat del programa que serà avaluada de forma grupal.

A l'inici del quadrimestre també es lliurarà un Pla de treball de les diferents activitats que s'hauran de realitzar.

La tutoria és una part important de les activitats de l'assignatura i l'estudiant hauria d'assistir-hi sempre que ho necessiti. Es recomana mantenir almenys una entrevista o consulta per a cada un dels treballs de curs: manca de bibliografia, dubtes sobre el guió o l'estructura del treball, etc.

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es farà a partir dels següents elements:

Realització d'activitats de classe, de forma individual i/o en grup.

Treball individual: Lectura i comentari de textos o llibre.

Prova escrita sobre els continguts de l'assignatura.

La nota final de l'assignatura serà la ponderació dels següents aspectes:

-Activitats de classe (individuals i en grup)	3
-Treball a partir de la lectura d'un llibre	4
-Prova escrita (final del quadrimestre)	3
Total	10

La suma només es farà quan els tres apartats estiguin superats satisfactòriament. En cas contrari, l'estudiant s'haurà de presentar a la segona convocatòria.

BIBLIOGRAFIA:

Bibliografia bàsica:

- Delors, J. (dir.). *Educació: hi ha un tresor amagat a dins*. Barcelona: UNESCO, 1996.
- Esteve, J.M. *La tercera revolució educativa. La educació en la societat del coneixement*. Barcelona: Paidós, 2003.
- Houssaye, J. (dir.). *Quinze pedagogs: la seva influència, avui*. Barcelona: UOC/Proa, 1995.
- Mallart, J.; Teixidó, M. i Vilanou, C. (ed.) *Repensar la pedagogia, avui*. Barcelona: Societat Catalana de Pedagogia/Eumo, 2001.
- Pozo Andrés, M. del Mar (ed.) *Teorías e instituciones contemporáneas de educación*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2004.
- Meirieu, Ph. *En la escuela hoy*. Barcelona: Rosa Sensat – Octaedro, 2004.
- Negrín, O. y Vergara, J. *Teorías e instituciones contemporáneas de educación*. Madrid: Editorial Centro de estudios Ramon Areces, 2005 (2ª ed.)
- Núñez, L. i Romero, C. *Pensar la educación. Conceptos y opciones fundamentales*. Madrid: Pirámide, 2003.
- Trilla, J. (coord.) *El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI*. Barcelona: Graó, 2001.
- VVAA. *Pedagogías del siglo XX*. Barcelona: Cuadernos de Pedagogía, 2000
- Viñao, A. *Escuela para todos. Educación y modernidad en la España del siglo XX*. Madrid: Marcial Pons Ediciones de Historia, 2004

Bibliografia complementària:

- Borrás, J.M. (dir.) *Historia de la infancia en la España contemporánea (1834-1936)*. Madrid: Min. Trabajo y Asuntos sociales, 1996.
- Carreño, M. (ed.) *Teorías e instituciones contemporáneas de educación*. Madrid: Síntesis, 2000.
- Colom, A.J. i altres. *Teorías e instituciones contemporáneas de la educación*. Barcelona: Ariel, 1997.
- Dávila, P. *La bonrada medianía. Génesis y formación del magisterio español*. Barcelona: PPU, 1994.
- Delgado, B. (dir.) *Historia de la Educación en España y América*. 3 volums. Madrid: SM, 1992/1994.
- Delgado, B. *Historia de la infancia*. Barcelona: Ariel, 1998.
- Diversos autors. *30 retratos de maestras*. Madrid: Cuadernos de Pedagogía-CissPraxis, 2005.
- Escolano, A. *La educación en la España contemporánea*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2002.
- Fullat, O. *Filosofía de la educación*. Madrid: Síntesis, 2000.
- Lomas, C. (ed.) *La vida en las aulas*. Barcelona: Paidós, 2002.
- Meirieu, Ph. *La escuela, modo de empleo. De los "métodos activos" a la pedagogía diferenciada*. Barcelona: Octaedro, 1997.
- Meirieu, Ph. *Frankenstein educador*. Barcelona: Laertes, 1998.
- Negrín, O. i Vergara, J. *Antología de textos de teorías e instituciones contemporáneas de educación*. Madrid: Editorial Centro de Estudios Ramon Areces, 2005.
- Puig, J.M. *Teoría de la educación*. Barcelona: PPU, 1986.
- Trilla, J. *Ensayos sobre la escuela*. Barcelona: Laertes, 1985.
- Trilla, J. *La educación fuera de la escuela*. Barcelona: Planeta, 1985.
- Trilla, J. *Otras educaciones*. Barcelona: Anthropos, 1993.
- Viñao, A. *Tiempos escolares, tiempos sociales*. Barcelona: Ariel, 1998.

ASSIGNATURES OBLIGATÒRIES DE SEGON CURS

Pràctiques I

PROFESSORS TUTORS: Tot el professorat de la Facultat d'Educació.

COORDINACIÓ: Jordi MARTÍ i FEIXAS

Anual. 15 crèdits.

Les pràctiques en el segon any del pla d'estudis de Mestre, Educació Especial, estan concebudes fonamentalment per a aprofundir en el coneixement de la institució del centre escolar, per a analitzar la dinàmica del grup-classe al si de l'aula i per exercitar-se en la confecció de propostes curriculars i didàctiques.

TEMPORALITZACIÓ:

Els estudiants assisteixen a un centre escolar durant un període intensiu de matí i tarda (sis hores diàries), els mesos de gener i febrer.

ACTIVITATS:

Durant les pràctiques l'estudiant ha d'actuar com a ajudant o col·laborador del mestre/a en la conducció del grup-classe, i s'encarregarà de totes aquelles activitats que, d'acord amb els mestres, pugui dur a terme. És important que l'estudiant es responsabilitzi d'alguns aspectes del treball escolar de manera que s'introdueixi de manera activa en tot el que suposa fer de mestre. És indispensable, per tant, que tingui una actitud participativa i receptiva als suggeriments dels mestres de cara a l'aprofitament màxim de les pràctiques. També és aconsellable l'assistència a les activitats que l'escola realitza; des de les més habituals per al funcionament del centre (reunions de cicle, claustres...), fins a sortides, festes i activitats extraescolars, sempre que l'escola hi estigui d'acord. És indispensable la puntualitat a l'escola.

A més de l'actuació com a practicant, una altra part fonamental de l'activitat és la memòria de pràctiques que l'estudiant haurà de redactar. És la reflexió escrita, l'aprofundiment formalitzat en un treball del que ha estat la pràctica en una escola. Les orientacions per a les Pràctiques I i per a la redacció de la memòria es lliuraran abans de l'inici del període de Pràctiques durant unes sessions de treball i de tutoria de caràcter obligatori.

La confecció de la memòria ha de seguir els criteris i normes habituals en la redacció de treballs.

CICLES I ESCOLA ON FER LES PRÀCTIQUES:

Lloc: La Facultat d'Educació disposa d'una xarxa d'escoles col·laboradores. Des de la Coordinació de Pràctiques es distribueixen les escoles seguint el criteri de residència habitual de l'estudiant sempre que sigui possible.

Nivell: Els estudiants d'Educació Especial realitzaran les pràctiques a parvulari i primària.

Així mateix els estudiants podran realitzar les pràctiques en una escola rural amb un pla de treball relacionat amb l'assignatura Seminari d'Escola Rural.

AVALUACIÓ:

Per aprovació de la Comissió Acadèmica de la UVic, l'assignatura de Pràctiques I és anual i té una única convocatòria (juny).

Per als estudiants les pràctiques de segon curs comporten:

1. Assistència a l'escola durant el període intensiu establert.
2. Assistència a claustres, reunions de cicles i departaments, sempre i quan l'escola ho vulgui.
3. Entrevistes i intercanvi d'informació amb el professor-tutor.
4. Assistència a les sessions de formació de pràctiques.
5. Presentació de la memòria de pràctiques dins el termini acordat (i del diari de pràctiques si el professor-tutor el demana).

La nota final de la valoració de les pràctiques serà posada pel professor-tutor de la Facultat d'Educació a partir de:

- Informe positiu del mestre-tutor confirmat en l'entrevista i visita a l'escola.
- Intercanvi d'informació i entrevistes amb el propi estudiant.
- Qualitat de la memòria de pràctiques en tots els seus apartats.

Per aprovar l'assignatura cal aprovar cadascun dels apartats anteriors.

Les i els estudiants matriculats a l'assignatura de Pràctiques I han de presentar la Memòria de Pràctiques dins el termini fixat. Si el tutor o tutora de la Universitat considera que la Memòria està suspesa amb una nota igual o superior a 4, l'estudiant la podrà refer atenent les indicacions del seu tutor o la seva tutora abans del tancament de les actes de la convocatòria de juny.

Si se suspèn la convocatòria única (corresponent al juny) s'haurà de tornar a matricular l'assignatura i això suposarà repetir l'estada al centre i la Memòria corresponent.

D'acord amb la normativa del règim de permanència de la UVic, si un estudiant no supera l'assignatura de Pràctiques I després de dues convocatòries, el degà/degana del centre podrà fer la proposta al rector/a de la Universitat de desvincular l'estudiant dels estudis corresponents.

BIBLIOGRAFIA:

Antúnez, S. i altres. *Del projecte educatiu a la programació d'aula. El què, el quan i el com dels instruments de la planificació didàctica*. Barcelona: Graó, 1991.

Boix, R. *Estrategias y recursos didácticos en la escuela rural*. Barcelona: Graó, 1995.

Coll, C. i altres. *Los contenidos en la reforma. Enseñanzas y aprendizaje de conceptos, procedimientos y actitudes*. Madrid: Aula XXI, 1992.

Del Carmen, L. M. *La planificación de ciclo i curs*. Barcelona: ICE-GRAÓ, 1993.

Domínguez, G. "Apología del diario escolar". *Cuadernos de Pedagogía*. 256, pp. 20-24.

Franch, J.; Pèlach, J. *Construir un projecte d'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1986.

Franch, J. i altres *El grup-classe: Un potencial educatiu fonamental*. Vic: Eumo Editorial, 1991.

Gómez, J.; Navarro, P.; Vázquez, F. *Diari escolar. Guix*, 187, p. 59-61.

González; Latorre; *El mestre investigador*. Barcelona: Graó, 1987.

Mauri; Valls; Gómez; *Els continguts escolars. El tractament del currículum*. Barcelona: Graó, 1992. Col·lecció MIE.

Torrents, M. *Aprender a enseñar a aprender*. Vic: Eumo Editorial, 1988.

Zabala, A. *La pràctica educativa. Com ensenyar*. Barcelona: Graó, 1995.

Tractaments Educatius dels Trastorns de la Llengua Escrita

PROFESSORAT: Teresa PUNTÍ i JUBANY
Ramon RIERA i EURAS

Anual: 10 crèdits

INTRODUCCIÓ:

El programa s'ha dividit en dos blocs temàtics: un primer bloc centrat en les bases de l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura dins de l'aula ordinària com a marc general on inserir els continguts del segon bloc, centrats en els trastorns de la llengua escrita i en el seu tractament educatiu.

OBJECTIUS:

- Proporcionar als estudiants els elements teòrics bàsics que els permetin entendre i prendre consciència de la complexitat i de la importància de les quatre grans habilitats lingüístiques (escoltar, parlar, llegir i escriure) i oferir-los elements de reflexió que els permetin actualitzar els seus coneixements sobre els diferents components de la llengua (fonètica, ortografia, morfologia-sintaxi i lèxic-semàntica).
- Proporcionar als estudiants criteris i estratègies adequades per fer un plantejament comunicatiu de la llengua a l'Educació Primària que integri el treball sistemàtic i de reflexió sobre la llengua en el d'ús i comunicació, tant oral com escrita.
- Facilitar el coneixement de les principals patologies del llenguatge escrit, així com desenvolupar uns criteris bàsics per a l'actuació del mestre dins del marc escolar.
- Dotar l'estudiant d'un coneixement integral del nen per tal que no tracti els seus dèficits de forma parcial.

CONTINGUTS:

Bloc A:

1. Les grans habilitats lingüístiques:

- 1.1. Les habilitats perceptives: la comprensió oral i la comprensió escrita. Elements comuns i elements específics dels processos de comprensió oral i de comprensió lectora. La comprensió global i les habilitats lectores específiques.
- 1.2. Les habilitats productives: l'expressió oral i l'expressió escrita. Elements comuns i elements específics dels processos d'expressió oral i de composició escrita. Els coneixements de l'escriptor, el context i el procés pròpiament dit: planificació, textualització i revisió.
- 1.3. El treball de comprensió i d'expressió oral i escrita a l'escola: programació, criteris i recursos per a l'anàlisi i per a l'elaboració d'activitats.
- 1.4. La integració de les quatre grans habilitats comunicatives: escoltar i llegir per escriure i parlar; parlar i escriure per escoltar i llegir. L'animació a la lectura. Projectes, tallers i seqüències didàctiques d'escriptura. L'aprenentatge de la lectoescriptura: mètodes i materials.

2. L'ensenyament-aprenentatge de l'ortografia:

- 2.1. La normativa ortogràfica: tradició, convenció i racionalitat. El valor social de l'ortografia. La relació de l'ortografia amb els diferents components de la llengua. Coneixements requerits i etapes en l'adquisició de la competència gràfica. Detecció, anàlisi i classificació dels errors ortogràfics. Les hipòtesis dels aprenents.
- 2.2. El lloc de l'ortografia dins l'ensenyament de la llengua. Programació dels continguts d'ortografia. Criteris i recursos per a l'anàlisi i per a l'elaboració d'activitats d'ortografia: els exercicis, el dictat, la còpia, la consulta, els jocs de sons i de lletres.

Bloc B:

3. Els trastorns del llenguatge escrit: Enfocament neuropsicològic dels trastorns del llenguatge escrit. Teories sobre l'origen hereditari, funcional, afectiu i sociocultural dels trastorns del llenguatge escrit.
4. Psicologia de la lectura i de l'escriptura: Processos psicològics que intervenen en el llenguatge escrit. Factors que intervenen en el processament de la informació escrita. Efectes de l'aprenentatge del llenguatge escrit en el desenvolupament cognitiu i en l'aprenentatge acadèmic.
5. Desenvolupament del llenguatge escrit: Evolució de l'adquisició lectora i de l'expressió escrita. Etapes evolutives dels processos grafomotors per a l'escriptura. Efectes de les diferents metodologies d'aprenentatge en l'adquisició de la llengua escrita.
6. La dislèxia: Definició i etiologia. Dislèxia i retard en la lectura. Classificació de la dislèxia. Principals dificultats en la descodificació i en la comprensió lectora. Estratègies i mètodes d'intervenció.
7. La disgrafia: Definició i etiologia. Classificació de la disgrafia. Criteris diferencials respecte altres dificultats escriptores. Estratègies i mètodes d'intervenció.
8. L'avaluació de la lectura i l'escriptura: Criteris per a l'observació i avaluació sistemàtica. Estratègies i materials per a la detecció de les dificultats en la lectura, en l'expressió escrita, en l'ortografia i en la cal·ligrafia. Principals dificultats que s'observen en el marc escolar.
9. La intervenció dins del marc escolar: El nen i el seu entorn com a eix central de la intervenció. La interacció mestre-nen com a eina fonamental per a la creació d'actituds favorables dins l'aula ordinària. Desenvolupament d'estratègies alternatives per a l'aprenentatge escolar. Les funcions del mestre d'educació especial respecte als nens amb trastorns del llenguatge escrit.

METODOLOGIA:

Els diferents temes s'aniran exposant per part del professorat durant tot el curs. La participació dels estudiants consistirà en les intervencions a classe, en lectures d'articles i de monografies, en la realització d'exercicis diversos, i de dos treballs que es portaran a terme a dins i/o fora de l'horari de classe, individualment o en petits grups. De totes aquestes tasques se'n farà un seguiment per part del professorat durant les hores de tutoria.

AVALUACIÓ:

Al final del primer quadrimestre hi haurà un examen escrit, on caldrà acreditar els coneixements adquirits durant aquesta part del curs dels dos blocs de continguts. Al final del segon quadrimestre hi haurà l'examen corresponent als continguts exposats durant la segona part del curs també dels dos blocs.

La nota final de l'assignatura s'obté de la mitjana amb la nota obtinguda dels dos blocs de l'assignatura. Perquè aquesta mitjana es pugui fer, cal que cadascun dels elements (exàmens parcials, treballs) dels blocs tingui, com a mínim, un aprovat. L'examen final, al mes de juny, permetrà la recuperació del primer bloc, del segon bloc o de tots dos.

No hi haurà proves específiques de normativa. Qualsevol exercici o prova que presenti mancances en aquest sentit pot no ser avaluat per part del professorat pel que fa al contingut.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Bloc A

Assessoria de didàctica del català. *Vocabulari bàsic infantil i d'adults*. Barcelona: Biblograf, 1975.

Camps, A. i altres. *L'ensenyament de l'ortografia*. Barcelona: Graó, 2004.

Cassany, D. *Construir l'escriptura*. Barcelona: Empúries, 2000.

Cassany, D. *Descriure escriure*. Barcelona: Empúries, 1987.

Cassany, D. i altres. *Ensenyar llengua*. Barcelona: Graó, 1993.

Codina, F. i Fargas, A. *Proposta de classificació dels errors d'ortografia*. Vic: Eumo Editorial, 1988.

Disseny curricular. Ensenyament primari. Barcelona: Generalitat de Catalunya- Departament d'Ensenyament, 1990.

Bloc B

- Bryant, P. i Bradley, L. *Problemas infantiles de lectura*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.
- Clemente Linuesa, M. *Enseñar a leer*. Madrid: Pirámide, 2001.
- Clemente Linuesa, M. i Domínguez Gutiérrez, A.B. *La enseñanza de la lectura. Enfoque psicolingüístico y sociocultural*. Madrid: Pirámide, 1999.
- Cuetos Vega, F. *Psicología de la lectura*. Barcelona: Praxis, 1996.
- Defior Citoler, S. *Las dificultades de aprendizaje: un enfoque cognitivo*. Málaga: Aljibe, 1996.
- García Sánchez, J.-N. i Marbán, J.M. *Instrucción estratégica en la composición escrita*. Barcelona: Ariel, 2002.
- Jiménez González, J. E. i Ortiz González, M^a del R. *Conciencia fonológica y aprendizaje de la lectura: teoría, evaluación e intervención*. Madrid: Síntesis, 2000.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

Bloc A

- Ayats, M. i altres. *Cercamots del Primer Diccionari*. Vic: Eumo Editorial, 1997.
- Badia, D. i Vilà, M. *Jocs d'expressió oral i escrita*. Vic: Eumo Editorial, 1984.
- Bigas, M. i altres. *Jocs de llenguatge: jocs de sons i de lletres*. Barcelona: Teide, 1983.
- Bigas, M. i altres. *Jocs de llenguatge: jocs d'expressió*. Barcelona: Teide, 1985.

Revistes:

- Articles de didàctica de la llengua i la literatura*
- Com ensenyar català als adults*
- Escola catalana*
- Guix*

Bloc B

- Cabrera, F., Donoso, T. i Marín, Mª A. *El proceso lector y su evaluación*. Barcelona: Laertes, 1994.
- Chard, D.J. i Dickson, S.V. Phonological Awareness: Instructional and assessment Guidelines. *Intervention in School and Clinic*, vol. 34, núm. 5, 261-270. Traduït a *Suports*, vol. 6, núm. 1, primavera de 2002, 97-106 (traducció de Sílvia Coll).
- Cuetos Vega, F. *Psicología de la escritura*. Barcelona: Cisspraxis, 2000.
- Huerta, E. i Matamala, A. *Tratamiento y prevención de las dificultades lectoras*. Madrid: Visor Distribuciones, 1995.
- Morais, J. *El arte de leer*. Madrid: A. Machado Libros, 2001.
- Rodríguez, P., Domínguez, A.B., Alonso, P. i Baños, A. *Avaluació de les habilitats fonològiques de nens sords educats en un context bilingüe dins Suports*, vol. 7, núm. 1, primavera de 2003, 26-35.
- Sánchez Miguel, E. *Comprensió i redacció de textos*. Barcelona: Edebé, 2000.
- Wray, D. i Lewis, M. *Aprender a leer y escribir textos de información*. Madrid: Morata, 2000.

Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial

PROFESSORAT: Manel DIONÍS COMAS I MONGAY

Anual; 8 crèdits

OBJECTIUS:

- Conèixer els aspectes bàsics de l'escola oberta a la diversitat des d'un enfocament inclusiu.
- Entendre l'evolució de l'Educació Especial des dels models més selectius fins a l'actualitat.
- Argumentar i defensar els principis que fonamenten l'Educació Especial en el marc de les escoles comprensives.
- L'atenció a la diversitat de l'alumnat en el marc del sistema educatiu actual a Catalunya:
  - . Reconèixer les principals NEE que es poden derivar de les diferents condicions d'aprenentatge dels alumnes.
  - . Organitzar la resposta adequada per respondre les NEE que es poden presentar com a conseqüència de les característiques personals i de l'entorn, de forma temporal o permanent durant el seu procés d'aprenentatge.
  - . Identificar els recursos existents per l'adequació de les respostes educatives als alumnes amb NEE.
- Proporcionar recursos bibliogràfics, metodològics i curriculars per ajustar la intervenció dels professionals en la millora de l'Atenció a la Diversitat.
- Sensibilitzar el futur mestre del compromís que ha d'assumir el respecte i comprensió de les diferències individuals de l'alumnat, entenent-les com a font de riquesa a la qual ha de respondre des de la seva tasca diària com a docent.

CONTINGUTS:

BLOC I

1. La diversitat a l'escola.
2. El concepte d'Educació Especial i Necessitats Educatives Especials.
3. Model selectiu; integrador i inclusiu d'Atenció a la Diversitat.
4. L'Atenció a l'alumnat amb NEE:
  - 4.1. L'Avaluació Psicopedagògica.
  - 4.2. Escolarització de l'alumnat amb NEE.

BLOC II

5. Les necessitats educatives especials derivades de:
  - 5.1. La Deficiència visual.
  - 5.2. La Deficiència auditiva.
  - 5.3. La superdotació.
  - 5.4. El dèficit d'atenció amb i sense hiperactivitat.
  - 5.5. L'Autisme.
  - 5.6. La Síndrome de Down.
  - 5.7. Trastorns del llenguatge: la Dislèxia.

BLOC III

6. Resposta Educativa i Estratègies d'Atenció a la diversitat:
  - 6.1. Ensenyament Multinivell.
  - 6.2. Adaptacions curriculars.
  - 6.3. Aprenentatge Cooperatiu.
  - 6.4. Autoregulació de l'aprenentatge.

7. La família de l'alumnat amb NEE
8. Recursos i serveis de suport per a l'alumnat amb NEE.

METODOLOGIA:

Les sessions de treball combinaran les explicacions i comentaris del professor amb la visualització de vídeos i posterior anàlisi del contingut, i la realització d'activitats pràctiques –individuais i en grup– per part dels estudiants.

AVALUACIÓ:

Els alumnes seran avaluats a partir dels següents elements:

1. Un examen a final de cada quadrimestre.
2. La realització d'un treball relacionat amb el desenvolupament d'un tema de l'apartat 5 del temari.
3. Dues lectures obligatòries.
4. Participació i assistència a l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Ainscow, M. *Necesidades educativas especiales en el aula*. Madrid: Narcea, 1995.
Puigdemívol, I. *Necessitats Educatives Especials*. Vic: Eumo Editorial, 1993.
Paula, I. *Educación Especial. Técnicas de Intervención*. McGraw-Hill, 2003.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

Bautista, R. *Necesidades educativas especiales. Manual teórico práctico*. Málaga: Aljibe, 1991.
Fortes, M.C. *Bases psicológicas de la Educación Especial*. València: Promolibro, 1996.
Giné, C. *Evaluación psicopedagógica y necesidades educativas especiales*. Barcelona: Masson, 2000.
Gisbert, J. *Educación Especial*. Madrid: Cincel, 1985.
Illan, N. *Didáctica y organización en la educación Especial*. Málaga: Aljibe, 1996.
Mayor, J. *Manual de Educación Especial*. Madrid: Anaya, 1989.
Pujolàs, P. *Aprender juntos alumnos diferentes*. Vic: Eumo Editorial, 2003.
Sánchez, A. *Necesidades e intervención psicopedagógica*. Barcelona: PPU, 1993.
Stainback i Stainback. *Curriculum considerations in inclusive classrooms*. Baltimore: Paul H. Brookes, 1992.

REVISTES:

Les principals revistes relacionades amb l'Educació Especial presents a la Biblioteca de la UVic són:

Fiapas

Integración (revista sobre ceguesa i deficiència visual)

Integración (revista sobre implants coclears)

Journal of Learning Disabilities

Revista de Logopedia, Foniatria y Audiología

Suports

Siglo cero

Teaching Exceptional Children

The Journal of Special Education

Aspectes Educatius i Evolutius de la Deficiència Auditiva

PROFESSORAT: M. Rosa ROCA i TAÑÁ
Montse CASTELLS i CLOTA

Quadrimestral. 6 crèdits.

INTRODUCCIÓ:

El programa consta de dos blocs temàtics complementaris que es treballen paral·lelament. Un bloc centrat en el coneixement de la deficiència auditiva i les seves repercussions en l'àmbit escolar. El segon bloc centrat en l'elaboració d'adaptacions curriculars per donar resposta i orientacions didàctiques aplicables a la diversitat d'alumnes de l'aula ordinària.

OBJECTIUS:

1. Sensibilitzar els futurs mestres sobre de les necessitats educatives que es poden derivar del dèficit auditiu.
2. Conèixer les principals característiques de les persones amb deficiència auditiva.
3. Conèixer les repercussions de la sordesa en els aspectes lingüístics, comunicatius i cognitius.
4. Comprendre la incidència de la sordesa a nivell escolar i social.
5. Conèixer diferents estratègies d'ensenyament i d'adaptació curricular. Elaborar adaptacions curriculars per donar resposta a les necessitats dels alumnes a l'aula ordinària i possibilitar el màxim progrés.

CONTINGUTS:

BLOCA

1. Característiques de la resposta educativa dels alumnes amb dèficit auditiu:
  - 1.1. Perspectiva històrica de l'atenció a les persones sordes.
  - 1.2. Anàlisi del moment actual.
2. Aspectes clínics de la sordesa:
  - 2.1. Anatomia i fisiologia del oïda.
  - 2.2. Tipus de sordesa i la seva localització.
  - 2.3. Etiologia de les sordeses.
3. Diagnòstic i pronòstic:
  - 3.1. So, audimetria i mesura de l'audició.
4. Recursos tècnics per facilitar la comunicació:
  - 4.1. Pròtesi i adaptació protètica.
  - 4.2. Altres recursos.
5. Repercussió de la sordesa en el desenvolupament global del nen sord:
  - 5.1. Variables que influeixen en el desenvolupament del nen sord.
  - 5.2. Implicacions de la sordesa en el desenvolupament cognitiu.
  - 5.3. Incidència de la sordesa en l'adquisició del llenguatge. Trets diferencials respecte el nen oient.
  - 5.4. Diferències individuals en el desenvolupament social i afectiu.
6. La problemàtica familiar davant la sordesa:
7. L'escola i els alumnes sords:
  - 7.1. Necessitats educatives específiques dels alumnes sords en el marc curricular.
  - 7.2. Estratègies educatives a la primera infància.
    - Treball d'estimulació auditiva.
  - 7.3. Estratègies educatives a l'educació primària i l'educació secundària.
    - Dinàmica comunicativa a l'aula.
8. Sistemes de comunicació i llenguatge utilitzats en l'educació del nen sord:

8. 1. Mètode verbotonal.
8. 2. Llenguatge de signes. El bilingüisme.
8. 3. El Bimodal.
8. 4. La Paraula Complementada.

BLOC B

9. Introducció al Disseny Universal de l'Aprenentatge
10. Estratègies educatives en diferents àrees curriculars.
11. Les adaptacions curriculars.
12. Tècniques d'adaptació de continguts curriculars
  - La taxonomia de Bloom.
  - Redacció d'objectius
  - Elaboració d'organitzadors gràfics
  - Adaptació d'activitats
  - Guies d'Estudi
13. Avaluació del progrés dels alumnes
  - Aspectes crítics en la construcció de proves i suggeriments per a la seva adaptació.
  - Mètodes alternatius d'avaluar el progrés de la alumnes.
  - Tècniques d'avaluació alternatives que modifiquen la forma de presentació.

METODOLOGIA:

Exposicions del professor.

Activitats en parella, pràctica guiada per part del professor.

Visualització de vídeos i anàlisi de materials a fi de complementar les explicacions orals.

Role Playing del rol del mestre amb alumnes sords en una situació d'ensenyament aprenentatge en l'aula.

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es basarà en:

- a) Una prova individual escrita sobre els continguts donats a classe, al final del corresponent quadrimestre.
  - La superació d'aquesta prova es traduirà en un 70% del total de la qualificació final.
- b) L'elaboració en parella d'una unitat didàctica que representarà el 30% de la qualificació final.
  - Per tal de superar satisfactòriament l'assignatura cal aprovar els dos apartats.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Carreras de Cabrera, J.; et al. *El sistema de la paraula complementada i la fonètica catalana*. Barcelona: Documents d'Educació Especial, Departament d'Ensenyament; 1993.
- Cooper, J.M. *Estrategias de enseñanza*. Mèxic: Limusa Noriega Editores, 1993.
- Dalmau, M. i altres. *Correcció fonètica (mètode verbo-tonal)*. Vic: Eumo Editorial, 1995.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Modificacions i adaptacions del currículum*. Barcelona, 1999.
- GISTAL. *L'alumnat sord a les etapes infantil i primària*. Bellaterra. UAB Servei de Publicacions, 2002.
- López, M. i col. *DIAC Documento individual de adaptació curricular*. Barcelona: Praxis, 2000.
- Lafon, J.C. *Los niños con deficiencias auditivas*. Barcelona: Masson, 1987.
- Martínez, I. *El desafío de la integración*. Barcelona: Fundació Catalana Síndrome de Down, 1990.
- Monfort, M.; et al. *Programa elemental de comunicació bimodal*. Madrid: Ciencias de la Educación Preescolar y Especial, 1991.
- Peña Casanova, J. *Manual de logopedia*. Barcelona: Masson, 1994.
- Sacks, O. *Veó una voz*. Salamanca: Gráficas Ortega, 1991.
- Silvestre, N.; et al. *Sordera. Comunicación i aprendizaje*. Barcelona: Masson, 1998.
- Torres, S.; et al. *Deficiencia auditiva. Aspectos psicopedagógicos y educativos*. Archidona: Aljibe, 1995.

Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Visual

PROFESSORA: Gemma RIERA ROMERO

Quadrimestral; 6 crèdits.

OBJECTIUS:

1. Apropar els estudiants a la realitat educativa de les persones amb greus dificultats visuals
2. Observar les característiques clíniques, psicològiques, i pedagògiques en les persones cegues o de baixa visió.
3. Proposar les formes d'intervenció educativa més adients en la discapacitat visual.
4. Conèixer els recursos humans, materials i tecnològics que utilitzen les persones disminuïdes visualment per minimitzar l'efecte de la seva discapacitat i fer-se la vida més fàcil.

CONTINGUTS:

1. Conceptes bàsics per a la comprensió del dèficit visual:
  - 1.1. Etapes històriques del deficient visual
  - 1.2. Anatomia de l'ull
  - 1.3. Classificació dels dèficits visuals en funció de la seva etiologia
  - 1.4. Principals anomalies que poden donar lloc a un dèficit visual
  - 1.5. Alteracions emocionals en la família
2. Els efectes de la ceguesa els primers anys de vida:
  - 2.1. Singularitat en els processos evolutius
  - 2.2. Programa d'atenció precoç
  - 2.3. Primeres adaptacions del nou-nat cec
3. L'infant amb restes visuals:
  - 3.1. Principals limitacions que presenta l'infant amb restes visuals
  - 3.2. Programa d'estimulació visual
  - 3.3. Elecció del mètode de lectura i escriptura
4. La intervenció psicopedagògica a l'escola:
  - 4.1. Elements bàsics per preparar l'entrada a l'escola
  - 4.2. La integració escolar del deficient visual
  - 4.3. Procés psicosocial per a l'acceptació de la diferència
  - 4.4. Intervencions educatives específiques i inespecífiques per aquest dèficit
  - 4.5. Treball específic en algunes àrees del currículum escolar
  - 4.6. Alumnes amb altres deficiències afegides
5. El suport psicotècnic i pedagògic per a l'educació dels alumnes amb deficiència visual:
  - 5.1. L'educació en la mobilitat i en el domini de l'espai
  - 5.2. L'aprenentatge del sistema en Braille
  - 5.3. Els materials tiflotecnològics
  - 5.4. El domini de les ajudes òptiques
  - 5.5. L'estimulació multisensorial

AVALUACIÓ:

Els elements avaluats seran els següents:

1. Un examen al final de cada un dels quadrimestres
2. Una prova de transcripció en Braille
3. La presentació d'un treball pràctic
4. La síntesi de la lectura d'un llibre
5. L'assistència a classe

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Jaap, H. *El món de Ben Lighthart*. Barcelona: Cruïlla, 1994.
Miñana, F. *Els altres i jo*. Barcelona: ONCE, 1994.
Varis. *Deficiència visual. Aspectes psicoevolutius i educatius*. Màlaga: Aljibe, 1994.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- Barraga, N. *Textos reunidos*. Madrid: ONCE, 1997.
Cantavella i altres. *Introducción al estudio de las estereotipias en el niño ciego*. Barcelona: Masson, 1992.
Gil, M.C. *La construcción del espacio en el niño a través de la información táctil*. Madrid: Trotta i ONCE, 1993.
Fernández Campo, J.E. *La enseñanza de la matemática a los ciegos*. 2a ed. Madrid: Crafol, 1996.
Leonhardt, M. *Trastorns del desenvolupament i necessitats educatives especials*. Barcelona: UOC, 1997.
Lucerg, R. *Palmo a palmo*. Madrid: ONCE, 1993.
Rosa i Ochaitia. *Psicología de la ceguera*. Madrid: Alianza Editorial, 1993.
Simón, C. *El desarrollo de los procesos básicos en la lectura Braille*. Madrid : ONCE, 1994

Organització del Centre Educatiu

PROFESSORA: Eulàlia COLLELLDEMONT i PUJADAS

Quadrimestral. 4,5 crèdits

INTRODUCCIÓ:

L'assignatura pretén proporcionar els elements bàsics sobre el funcionament dels centres educatius, ja que la tasca dels mestres no es centra únicament i exclusivament en l'àmbit de l'aula, sinó en el centre a nivell global. S'ofereix una visió àmplia de la seva tasca com a elements actius en l'organització i la vida del centre, i es prepara l'alumnat per a la seva estada en el centre educatiu durant el període de pràctiques o per valorar-ne el funcionament després d'haver-les realitzat.

OBJECTIUS:

- Endinsar-se en el ple coneixement de la vida d'un centre educatiu.
- Sensibilitzar els alumnes de cara al treball en equip en els centres.
- Reconèixer els indicadors de l'estructura organitzativa dels centres per millorar-ne el funcionament.

CONTINGUTS:

1. Educació i organització del centre educatiu.
  - 1.1. Centres educatius i entorn social: Canvis socials, culturals...
  - 1.2. Naturalesa i característiques de les organitzacions educatives.
  - 1.3. Organització de l'escola rural. La Zona Escolar Rural.
2. Polítiques educatives i el marc legal en educació.
  - 2.1. Legislació de l'àmbit educatiu.
  - 2.2. L'actual sistema educatiu i la tipologia de centres docents.
3. La comunitat educativa.
  - 3.1. El principi de l'autonomia del centre educatiu.
  - 3.2. L'escola com a espai de relacions humanes. El clima educatiu.
  - 3.3. La participació en la gestió del centre educatiu: àmbits i nivells de participació.
  - 3.4. La comunicació i gestió amb els agents externs.
4. La planificació, els plantejaments institucionals del centre i l'avaluació.
  - 4.1. Allarg termini
    - 4.1.1 El Projecte Educatiu de Centre. El Projecte Lingüístic.
    - 4.1.2. El Projecte Curricular de Centre. El Pla d'Acció Tutorial.
    - 4.1.3. El Reglament de Règim Intern.
  - 4.2 A curt termini
    - 4.2.1. El Pla Anual. Els Plans Específics.
    - 4.2.2. La Programació d'Aula.
    - 4.2.3. La Memòria. L'avaluació institucional per la qualitat dels centres. Instruments de seguiment, control i millora.
    - 4.2.4. El pressupost i la gestió econòmica.
5. L'organització dels recursos humans.
  - 5.1. Estructura d'un centre educatiu: òrgans i funcions. Organigrama.
  - 5.2. El professorat. Els equips de treball docent. La coordinació. La funció docent: tutoria. Drets i deures del professorat.
  - 5.3. Agrupaments dels alumnes. Flexibilitat i diversitat a l'aula i al centre. Drets i deures dels alumnes.
  - 5.4. Les relacions família-escola. Les associacions de pares i mares d'alumnes.
  - 5.5. El personal no docent en els centres educatius (PND).

6. L'organització dels recursos materials i recursos funcionals.

- 6.1. L'arquitectura i els espais educatius.
- 6.2. Els equipaments i el material didàctic.
  - 7.1. La distribució del temps i els horaris.
  - 7.3. La documentació escolar.

7. Els centres educatius: Reptes de futur.

METODOLOGIA:

Es realitzaran debats a partir de temes d'actualitat, de visionat de vídeos, etc. També es faran activitats a classe de resolució de situacions, explicacions per part del professorat, comentaris de textos, treballs en petits grups i exposicions de treballs.

AVALUACIÓ:

L'avaluació global de l'assignatura es farà a partir de:

- Treballs individuals i/o grupals a classe.
- Un treball col·lectiu sobre un tema d'organització d'un centre educatiu.
- Una prova escrita sobre els continguts del programa.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Antúnez, S. *Claves para la organización de centros escolares*. Barcelona: ICE-Horsori, 1993.
- Armengol, C.; Feixas, M.; Pallarès, R.M. *Seguint el fil de l'organització*. Bellaterra: UAB, 2000.
- Cantarero, J.; Martínez, A. *Viure la democràcia a l'escola. Eines per intervenir a l'aula i el centre*. Barcelona: Editorial Graó, 1999.
- Diversos autors. *Informe educativo 2002. la calidad del sistema educativo*. Madrid: Santillana, Fundación Hogar del Empleado, 2002.
- Diversos autors. *Estrategias organizativas de aula. Propuestas para atender la diversidad*. Barcelona: Graó, 2001.
- Domènech, J.; Viñas, J. *La organización del espacio y del tiempo en el centro educativo*. Barcelona: Graó, 1997.
- Gairín, J.; Antúnez, S. (coord.). *Organización y gestión de centros educativos*. Barcelona: Praxis, 1994.
- García, F. *Organización escolar y gestión de centros educativos*. Málaga: Aljibe, 1997.
- La ley de calidad de la Educación*. Madrid: Creaciones Copyright, 2003.
- Marchesi, A. *Controversias en la educación española*. Madrid: Alianza Editorial, 2000.
- Martínez, M. i Bujons, C. (coords.). *Un lugar llamado escuela. En la sociedad de la información y de la diversidad*. Barcelona: Ariel, 2001.
- Santamaría, G. *Compilación legislativa básica: LODE, LOGSE, LOPEG*. Alcalá: Universidad de Alcalá, 1998.
- Santos, M.A. *La luz del prisma. Para comprender las organizaciones educativas*. Archidona: Aljibe, 1997.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- Cantón, I. (coord.). *La implantación de la calidad en los centros educativos. Una perspectiva aplicada y reflexiva*. Madrid: Ed.CCS, 2001.
- Diversos autors. *Del projecte educatiu a la programació d'aula*. Barcelona: Graó, 1991.
- El sistema educatiu avui. Situació actual i perspectives*. Barcelona: Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, 2001.
- Gimeno, J. i Carbonell, J. (coords.). *El sistema educativo. Una Mirada crítica*. Madrid: Praxis, 2004.
- Les competències locals en matèria d'ensenyament a Catalunya*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Àrea d'Educació, 1998.
- Puig, J.M. *Com fomentar la participació a l'escola*. Barcelona: Editorial Graó, 1997.
- Santos, M.A. *Hacer visible lo cotidiano. Teoría y práctica de la evaluación cualitativa de centros escolares*. Madrid: Akal, 1990.

ASSIGNATURES OBLIGATÒRIES DE TERCER CURS

Pràctiques II

PROFESSORS TUTORS: El professorat de la Facultat d'Educació que imparteix docència a les assignatures pròpies de l'especialitat.

COORDINACIÓ: Jordi MARTÍ i FEIXAS

Anual. 15 crèdits.

Les pràctiques en el tercer any del pla d'estudis de la diplomatura de Mestre estan concebudes fonamentalment per a aprofundir les estratègies psicopedagògiques i didàctiques aplicables i adaptades a aquelles àrees i activitats vinculades a l'especialitat de mestre que cursa l'estudiant.

TEMPORALITZACIÓ:

Els estudiants assisteixen a un centre escolar durant un període intensiu de matí i tarda (sis hores diàries), els mesos de gener i febrer.

ACTIVITATS A REALITZAR:

L'estudiant ha de col·laborar amb el mestre-tutor en la conducció del grup-classe, en l'atenció individualitzada als estudiants i en l'elaboració de les estratègies curriculars de les diverses unitats didàctiques que es treballin.

Ha de col·laborar amb els mestres tutors i els mestres especialistes en educació especial en l'atenció als alumnes amb necessitats educatives especials i ha de participar en l'elaboració de modificacions i adaptacions curriculars, conjuntament amb els professionals de l'escola.

Si es fan les pràctiques en un centre d'educació especial, s'han d'impartir els ensenyaments corresponents a les etapes educatives obligatòries, convenientment adaptades a les necessitats dels alumnes i s'ha de col·laborar en totes aquelles tasques pròpies del mestre-tutor d'un grup d'alumnes.

Ha de redactar un diari de pràctiques que serà la base de l'elaboració de la Memòria de Pràctiques. La Memòria suposa la reflexió escrita, l'aprofundiment formalitzat en un treball del que ha estat la pràctica en una escola.

Les orientacions per a les Pràctiques II i per a la redacció de la Memòria es lliuraran abans de l'inici del període de Pràctiques durant unes sessions de treball i de tutoria de caràcter obligatori.

La confecció de la Memòria haurà de seguir els criteris i normes habituals en la redacció de treballs.

CENTRE ON FER LES PRÀCTIQUES:

Lloc: La Facultat d'Educació disposa d'una xarxa de centres col·laboradors. Des de la Coordinació de Pràctiques es distribueixen els centres seguint el criteri de residència habitual de l'estudiant sempre que sigui possible.

Les Pràctiques II es poden realitzar en centres escolars d'educació infantil i primària, a l'aula d'educació especial o en grups-classe que tinguin alumnes amb dificultats d'aprenentatge o d'integració. També en centres d'educació especial o en altres serveis d'atenció a infants amb hàndicaps.

AVALUACIÓ:

Per aprovació de la Comissió Acadèmica de la UVic, l'assignatura de Pràctiques II és anual i té una única convocatòria (juny).

Per als estudiants, les Pràctiques II comporten:

1. Assistència a l'escola durant el període intensiu establert.
2. Assistència a claustres, reunions de cicle i departaments d'escola, sempre i quan l'escola ho vulgui.
3. Assistència a les sessions de formació de pràctiques.
4. Entrevistes i intercanvi d'informació amb el professor-tutor.
5. Presentació de la memòria de pràctiques (i del diari de pràctiques si el professor-tutor el demana)

La nota final de l'avaluació de les pràctiques serà posada pel professor-tutor de la Facultat d'Educació a partir de:

- Informe escrit del mestre-tutor.
- Intercanvis d'informació i entrevistes amb el propi estudiant.
- Avaluació de la Memòria de Pràctiques.

Per aprovar l'assignatura cal aprovar cadascun dels apartats anteriors.

Les i els estudiants matriculats a l'assignatura de Pràctiques II han de presentar la Memòria de Pràctiques dins el termini fixat. Si el tutor o tutora de la Universitat considera que la Memòria està suspesa amb una nota igual o superior a 4, l'estudiant la podrà refer atenent les indicacions del seu tutor o la seva tutora abans del tancament de les actes de la convocatòria de juny.

Si es suspèn la convocatòria única (corresponent al juny) s'haurà de tornar a matricular l'assignatura i això suposarà repetir l'estada al centre i la Memòria corresponent.

D'acord amb la normativa del règim de permanència de la UVic, si un estudiant no supera l'assignatura de Pràctiques II després de dues convocatòries, el degà/degana del centre podrà fer la proposta al rector/a de la Universitat de desvincular l'estudiant dels estudis corresponents.

Sociologia de l'Educació

PROFESSORAT: Anna GÓMEZ i MUNDÓ

Quadrimestral. 6 crèdits

OBJECTIUS:

Les característiques de la nostra societat, plural i diversa; el desenvolupament i les diferències “nord-sud”; l'expressió de la democràcia i els conflictes de valor que genera la convivència, són alguns exemples de problemàtiques del món actual, de tensions que necessiten de l'estudi i la reflexió sobre les finalitats de l'educació en la nostra societat i sobre les polítiques educatives que es promouen. Adquirir algunes habilitats necessàries per a la pràctica reflexiva; prendre consciència que el coneixement i la comprensió crítica de la realitat són necessaris per poder pensar l'acció educativa; recollir, estructurar i interpretar informació sobre fenòmens socials i educatius, així com estudiar les relacions entre societat i escola, són objectius centrals de l'assignatura.

CONTINGUTS:

1. Els orígens i l'objecte de la sociologia.
2. Educació i societat: problemàtiques del món actual i marc prospectiu de l'educació.
3. Educació, drets humans, democràcia i desenvolupament.
4. Les funcions socials de l'escola i altres entorns educatius.
5. Polítiques, reformes educatives i moviments de renovació pedagògica.
6. Qui educa? La responsabilitat compartida de mestres, família i comunitat.
7. Una mirada a la realitat: l'anàlisi de la realitat global i local.
  - 7.1. La infància ahir i avui. Els drets de l'infant.
  - 7.2. Els joves i les seves problemàtiques (violència, drogadoccions...).
  - 7.3. Gènere i igualtat. La realitat de la coeducació.
  - 7.4. Diversitat: assimilació, multiculturalitat i interculturalisme.
  - 7.5. El fracàs escolar. Qui fracassa?
  - 7.6. Educació i treball: la difícil confluència de dos camins.

METODOLOGIA:

El desenvolupament dels continguts es farà a partir d'explicacions, debats, conferències, lectures, anàlisi de premsa, vídeos i altres activitats –individuals i de grup– que permetin la reflexió a nivell teòric i pràctic dels diferents temes.

AVALUACIÓ:

El sistema d'avaluació tindrà en compte:

- a) La participació i realització de les activitats individuals i de grup que es proposin en les diferents sessions.
- b) La lectura i reflexió escrita d'un llibre relacionat amb els continguts de l'assignatura.
- c) La realització d'una prova escrita sobre el contingut de l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Bonal, X. *Sociología de la educación. Una aproximación crítica a las corrientes contemporáneas*. Barcelona: Paidós, 1998.
- Carbonell, J. *L'escola, entre la utopia i la realitat: 10 lliçons de sociologia de l'educació*. Vic: Eumo Editorial, 1994.
- Cardús, S. (coord.). *La mirada d'un sociòleg. Què és fa, què fa, què diu la sociologia*. Barcelona: Proa/UOC, 1999.

- Chomsky, N. *La (Des) educación*. Barcelona: Crítica, 2001.
- Cortina, A. *La ética de la sociedad civil*. Madrid: Anaya, 1994.
- Dubet, F.; Martuccelli, D. *En la escuela. Sociología de la experiencia escolar*. Buenos Aires: Losada, 1998.
- Durkheim, E. *Educació i Sociologia*. Vic: Eumo Editorial, 1991.
- Fernández Enguita, M. (ed.). *Sociología de la educación*. Barcelona: Ariel, 1999.
- Fernández Enguita, M. *La escuela a examen. Un análisis sociológico para educadores y otras personas interesadas*. Madrid: Piràmide, 1997.
- Giner, S. *Sociología*. Barcelona: Península, 1979.
- Guerrero, A. *Manual de sociología de la educación*. Madrid: Síntesis, 1996.
- Imbernón, F. (coord.). *La educación en el siglo XXI. Los retos del futuro inmediato*. Barcelona: Graó, 1997.
- Morín, E. *Sociología*. Madrid: Tecnos, 1995.
- Rotger, J.M. (coord.). *Sociología de l'educació*. Vic/Barcelona: Eumo Editorial, UAB, UB, 1990.
- Sánchez de Horcajo, J.J.; Uña, O. (coord.). *La sociología. Textos fundamentales*. Madrid: Libertarias / Profundi, 1996.

BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA:

- Arias, M. *Adultos a la fuerza. La explotación laboral de la infancia*. Barcelona: Intermón, 1998.
- Bonal, X. *Las actitudes del profesorado ante la coeducación*. Barcelona: Graó, 1997.
- Carbonell, J. *La aventura de innovar. El cambio en la escuela*. Madrid: Morata, 2001.
- Carbonell, J.; Torrents, R.; Tort, A.; Trilla, J. *Els grans autors i l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1987.
- Cardús, S. *El desconcert de l'educació*. Barcelona: La Campana, 2000.
- Diversos Autors *Els joves sense titulació*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1998.
- González, A.; Lomas, C. (coords.). *Mujer y educación. Educar para la igualdad, educar desde la diferencia*. Barcelona: Graó, 2002.
- Jares, X. *Educación y derechos humanos*. Madrid: Popular, 1999.
- Jelloun, T.B. *El racisme explicat a la meva filla*. Barcelona: Empúries, 1998.
- Korczak, J. *Com estimar l'infant*. Vic: Eumo Editorial, 1999.
- López, I.; Alcalde, A.R. (coords.). *Relaciones de género y desarrollo. Hacia la equidad de la cooperación*. Madrid: Ediciones de La Catarata, 1999.
- Pajares, M. *La inmigración en España*. Barcelona: Icària, 1998.
- Pérez de Armíño, K. (dir.). *Diccionario de acción humanitaria y cooperación al desarrollo*. Barcelona: Icària, 2000.
- Postman, N. *La desaparició de la infantesa*. Vic: Eumo Editorial, 1990.
- Sáez, F. *El crepuscle de la democràcia*. Barcelona: Edicions 62, 1999.
- Salamanca, A. *Otro mundo es posible y necesario. Alternativas frente a la globalización neoliberal y para una mundialización democrática*. Barcelona: Mediterrània, 2001.
- Sastre, G.; Moreno, M. *Resolución de conflictos y aprendizaje emocional*. Barcelona: Gedisa, 2002.
- Sau, V. *Reflexiones feministas para principios de siglo*. Madrid: Horas y Horas, 2000.
- Terricabres, J.M. *I a tu, què t'importa? Els valors. La tria personal i l'interès col·lectiu*. Barcelona: La Campana, 2002.
- Tort, A. *Opinions públiques sobre l'educació*. Barcelona: CEAC, 1997.

Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Mental

PROFESSOR: Josep FONT i ROURA

Anual. 9 crèdits

OBJECTIUS:

1. Adquirir una visió renovada dels alumnes amb condicions de retard mental, de les seves característiques i necessitats.
2. Conèixer aquells components teòrics i pràctics que caracteritzen una resposta educativa adequada als alumnes amb condicions de retard mental. Saber aplicar aquests coneixements en situacions i contextos determinats.
3. Tenir un coneixement bàsic de la recerca en el camp del retard mental i de les línies de treball actuals.
4. Prendre una actitud favorable cap als alumnes amb condicions de retard mental.

CONTINGUTS TEÒRICS:

1. El concepte de retard mental.
  - 1.1 Evolució històrica del concepte de retard mental.
  - 1.2 Descripció i interpretació del retard mental.
  - 1.3 El concepte de retard mental des d'una perspectiva interactiva.
  - 1.4 El nou model de definició, classificació i sistemes de suport de l'AAMR (10a edició)
2. Aspectes evolutius dels alumnes amb retard mental.
  - 2.1 Característiques bàsiques
  - 2.2 Nivells previsibles de desenvolupament, aprenentatge i relació.
  - 2.3 Grau i tipus de necessitats
3. La identificació, avaluació i valoració de les necessitats educatives especials dels alumnes amb retard mental.
  - 3.1 La presa de decisions en l'avaluació de l'alumne.
  - 3.2 Dimensions a avaluar.
  - 3.3 Sistemes i proves d'avaluació.
  - 3.4 La identificació i determinació de les necessitats educatives: L'avaluació comprensiva
4. Característiques de la resposta educativa.
  - 4.1 Criteris generals.
  - 4.2 Els serveis i suports més freqüents en les diverses etapes educatives
  - 4.2 Adaptacions curriculars.
  - 4.3 Estratègies educatives fonamentals.
  - 4.4 Avaluació del progrés.
5. Estratègies educatives en les diferents àrees bàsiques i curriculars.
  - 5.1 Autonomia personal i social.
  - 5.2 Comunicació i llenguatge.
  - 5.3 Lectura i Matemàtiques.
  - 5.4 Preparació per a la vida.
  - 5.5 Formació laboral i pel treball.
6. Les adaptacions de materials.
  - 6.1 Els principis del disseny curricular efectiu. El disseny universal per a l'aprenentatge.
  - 6.2 Les adaptacions de materials en les àrees de llengua i matemàtiques.
  - 6.3 Les adaptacions de materials en les àrees de naturals i socials.
7. Estratègies educatives pel tractament dels problemes de comportament.
  - 7.1 El suport conductual positiu. Assumpcions i característiques.
  - 7.2 L'avaluació funcional.

- 7.3 L'elaboració de plans de suport
- 8. La col·laboració dels pares en el procés educatiu dels alumnes amb retard mental.
- 9. Metodologia i models d'investigació en el camp del retard mental.
  - 9.1 Coneixement de la recerca existent en el retard mental.
  - 9.2 Coneixement de la metodologia d'investigació
  - 9.3 Models d'investigació aplicada de cas únic.

CONTINGUTS PRÀCTICS:

1. Inventari i arxiu de materials curriculars, programes i sistemes d'avaluació pel alumnes amb condicions de retard mental.
2. Elaboració de proves i sistemes d'avaluació i identificació de necessitats.
3. Estudi i seguiment d'un cas individual (avaluació, identificació de les necessitats i del perfil de suports, establiment de la proposta curricular, elaboració d'una unitat de programació).
4. Elaboració de programes d'intervenció en les diferents àrees curriculars.
5. Elaboració i exposició de treballs de revisió bibliogràfica sobre temes rellevants dels continguts teòrics.

AVALUACIÓ:

S'avaluarà l'assignatura a partir de:

- Una prova escrita al final de cada trimestre.
- Ressenyes de llibres i articles.
- Elaboració d'una carpeta del conjunt de treballs realitzats a classe.
- Elaboració i presentació de treballs pràctics, tant individuals com en grup, relacionats amb els continguts de l'assignatura.
- Assistència i participació activa a la classe.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- American Association on Mental Retardation (1997). *Retraso Mental. Definición, clasificación y sistemas de apoyo*. Madrid: Alianza Editorial.
- Bautista Jiménez, R. (1991). *Necesidades Educativas Especiales. Manual Teórico práctico*. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Benedet, M.J. (1991). *Procesos cognitivos en la deficiencia mental. Concepto, evaluación y bases para la intervención*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Carr, E.G. i col. (1996). *Intervención comunicativa sobre los problemas de comportamiento*. Madrid: Alianza Editorial.
- Donlon, E.T. i Fulton-Burton, L. (1989). *La enseñanza de los deficientes severos y profundos. Un enfoque práctico*. Madrid: MEC / Siglo XXI.
- Giné, C. (1997). *Trastorns del desenvolupament i necessitats educatives especials*. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya.
- Hegarty, S. i Pocklington, K. (1989). *Programas de integración. Estudios de casos de Integración de alumnos con necesidades especiales*. Madrid: MEC / Siglo XXI.
- Illán, N. (1996). *Didáctica y organización en Educación Especial*. Málaga: Ediciones Aljibe.
- Ingalls, R.P. (1982). *Retraso Mental. La nueva perspectiva*. Mèxic: Editorial El Manual Moderno.
- López, M. i col. (2000). *DIAC. Documento individual de adaptación curricular*. Barcelona: Editorial Praxis.
- Martínez, N. (2002). *Juventud y discapacidad. Programas y herramientas para facilitar la transición a la vida adulta*. Bilbao: Mensajero.
- Molina, S. (1994). *Deficiencia Mental. Aspectos Psicoeducativos y Educativos*. Granada: Ediciones Aljibe.
- Molina, S. i Gómez, A. (1992). *Mitos e Ideologías en la Escolarización del niño Deficiente Mental*. Zaragoza: Mira Editores.
- Muntaner, J.J. (2001). *La persona con retraso mental. Bases para su inclusión social y educativa. Guía para padres y educadores*. Málaga: Aljibe.

- Repp, A.C. i Horner, R.H. (2000). *Análisis funcional de problemas de la conducta*. Madrid: Paraninfo-Thomson Learning.
- Troncoso, M.V. i Del Cerro, M.M. (1998). *Síndrome de Down: lectura y escritura*. Barcelona: Masson.
- Vera, A. (1994). *Introducción a la Psicología de la Deficiencia Mental*. Valencia: Promolibro.
- Verdugo, M.A. i Bermejo, B.G. (1998). *Retraso Mental. Adaptación social y problemas de comportamiento*. Madrid: Pirámide.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- American Association on Mental Retardation (2002). *Mental Retardation. Definition, classification, and systems of support*. Washington: AAMR.
- Brenan, W.K. (1988). *El Currículo para niños con necesidades especiales*. Madrid. MEC / Siglo XXI de España Editores.
- Brown, L. (1989). *Criterios de Funcionalidad*. Barcelona: Milán.
- Centro Nacional de Recursos para La Educación Especial. *El alumno con Retraso Mental en la escuela ordinaria*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.
- Clemente, M. (2001). *Enseñar a leer*. Madrid: Pirámide.
- Clemente, M. i Domínguez, A.B. (1999). *La enseñanza de la lectura. Enfoque psicolingüística y sociocultural*. Madrid: Pirámide.
- Coll, C.; Marchesi, A. i Palacios (Compiladors) (1990). *Desarrollo psicológico y educación, I, II i III*. Madrid: Alianza Editorial/Psicología
- Cunningham, C i Davis, H. (1988). *Trabajar con los padres. Marcos de colaboración*. Madrid: MEC/Siglo XXI de España Editores.
- Kameenui, E.J. i Simmons, D. (1999). *Toward successful inclusion of students with disabilities: The architecture of instruction. An overview of materials adaptations*. Reston, Virginia: The Council for Exceptional Children.
- Johnson, D.W., Johnson, R.T. i Holubec, E. (1999). *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Barcelona: Paidós.
- Katims, D. (2000). *The quest for literacy: Curriculum and instructional procedures for teaching reading and writing to students with mental retardation*. Reston: Council for Exceptional Children.
- Ortiz González, M.C. (1991). *Temas Actuales de Educación Especial*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca.
- Ovejero, A. (1990). *El aprendizaje Cooperativo. Una alternativa eficaz a la enseñanza tradicional*. Barcelona: PPU
- Salvia, J. i Ysseldyke, J.E. (1981). *Evaluación en la educación especial*. Mèxic: El Manual Moderno.
- Verdugo, M.A. (1995). *Personas con discapacidad*. Madrid: Siglo Veintiuno Editores.

Trastorns de Conducta i Personalitat

PROFESSOR: Jaume CARBONÉS i LÓPEZ

Quadrimestral; 6 crèdits

OBJECTIUS:

- a) Conèixer els principals trastorns de conducta i de personalitat en l'etapa infantil i juvenil.
- b) Conèixer les principals estratègies d'intervenció.
- c) Conèixer criteris marc per tal de dur a terme programes d'intervenció per alumnes amb problemàtiques conductuals greus.
- d) Conèixer els elements fonamentals d'una política conductual d'escola.

CONTINGUTS:

1. Els trastorns de conducta i de la personalitat des d'un punt de vista evolutiu.
2. Sistemes de classificació dels principals trastorns de conducta i de la personalitat.
3. Trastorns generalitzats del desenvolupament.
4. Trastorns per dèficit d'atenció i comportaments pertorbadors.
5. Trastorns de la conducta alimentària.
6. Trastorns per tics.
7. Trastorns de l'estat d'ànim.
8. Trastorns de conducta i retard mental.
9. Conductes desafidores. Avaluació funcional. Plans de suport conductual positiu.
10. Els problemes de conducta i l'escola. Elements generals d'intervenció.

METODOLOGIA:

Les classes tindran un vessant teòric i un de pràctic. Els aspectes teòrics (primera part de l'assignatura i referida als temes monogràfics dels trastorns) seran exposats pel professor i recolzats en lectures d'articles o llibres. La part pràctica (segona part de l'assignatura i referida a la intervenció davant de conductes desafidores) es treballarà a través de supòsits pràctics.

AVALUACIÓ:

Els estudiants hauran de demostrar que han assolit els objectius de l'assignatura a través de:

- Un examen final.
- Els treballs de supòsits fets a classe.
- Presentació d'un treball (opcional) individual d'un dels temes de l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA:

Bibliografia bàsica

- Reep, A; Horner, R. *Análisis funcional de problemas de la conducta*. Madrid: Paraninfo, 2000.
- Jimenez, M. *Psicopatología infantil*. Malaga: Aljibe, 1997.
- Casamajor, G. (coord). *Como dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria*. Barcelona: Graó, 1998.
- Barkley, R.A. *Niños hiperactivos*. Barcelona: Paidós, 1999.
- Scotti, J.; Meyer, L. *Behavioral Intervention*. Baltimore: Books, 1999.

Bibliografia complementària

- Baron-Cohen, S.; Bolton, O. *Autismo. Una guía para padres*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.
- Carr, E.G. *Intervención comunitaria sobre problemas de comportamiento*. Madrid: Alianza Editorial, 1996.

- DSM-IV. *Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales*. Barcelona: Masson, 1995.
- Kameenui, E.J.; Darch, D. *Instructional Classroom Management*. London: Longman, 1995.
- Kazdin, A.; Buela-Casal, G. *Conducta antisocial*. Madrid: Pirámide, 1994.
- Ollendick, T; Hersen, M. *Psicopatología infantil*. Barcelona: Martínez Roca, 1993.
- Olweus, D. *Conductas de acoso y amenaza entre escolares*. Madrid: Morata, 1998.
- Orjales, I. *Déficit de atención con hiperactividad*. Madrid: Cepe, 1999.
- Stacey, K.; Groves, S. *Resolver problemas*. Madrid: Narcea, 1999.
- Walker, H; Colvin, G; Ramsey, E. *Antisocial Behavior in School: Strategies and best Practices*. California: Books/Cole Publishing Company, 1995.

Aspectes Didàctics i Organitzatius de l'Educació Especial

PROFESSORA: Olga PEDRAGOSA i XUCLÀ

Quadrimestral: 6 Crèdits

OBJECTIUS:

- 1.- Ampliar, aprofundir i consolidar els conceptes i procediments relacionats amb:
  - a. L'ordenament legal i normatiu de l'Educació Especial a Catalunya i a l'Estat espanyol i en altres països.
  - b. Les pràctiques escolars dels mestres d'Educació Especial enteses com a suports a l'aprenentatge de l'alumnat amb necessitats especials, suports a les tasques de mestres i professors i suports a altres persones i professionals vinculats a l'atenció de les necessitats especials de l'alumnat.
- 2.- Comprendre, analitzar i estimar críticament les funcions actuals dels mestres d'Educació Especial i altres professionals vinculats a l'ensenyament, a Catalunya i a altres sistemes educatius, així com l'evolució que s'ha anat produint en aquestes tasques.
- 3.- Formular personalitzacions del currículum escolar i dels seus desplegaments (Unitats de Programació, etc.) adequades a les necessitats especials de l'alumnat i formular i reformular aquests desplegaments per a augmentar-ne la comprensivitat, amb la finalitat de col·laborar amb altres professionals de l'ensenyament en aquestes tasques.
- 4.- Estimar la naturalesa, característiques i dimensions de la intervenció dels mestres d'Educació Especial segons els diferents factors que poden influir en les pràctiques professionals (normatius, organitzatius, d'enfocaments generals i particulars en les tasques docents, estructurals, etc.).

CONTINGUTS:

Bloc 1: Els Sistemes d'Educació Especial

- 1.1 L'Educació Especial com a sistema; elements que el configuren.
- 1.2 Principals models d'Educació Especial en el context internacional

Bloc 2: El model de l'Estat espanyol i de Catalunya

- 2.1 Aspectes normatius que regulen l'Educació Especial a Catalunya.
- 2.2 El Pla Director de l'Educació Especial de Catalunya
- 2.3 Compatibilitat del marc normatiu i conceptual a Catalunya i a l'Estat espanyol amb posicions inclusives.

Bloc 3: Suports i Serveis Educatius Específics

- 3.1 La intervenció educativa com a suport en entorns comprensius i inclusius. Organització i tipus de suports.
- 3.2 Serveis en centres i serveis en sectors
- 3.3 Funcions dels mestres d'Educació Especial

Bloc 4: Escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials

- 4.1 Actualització sobre els procediments d'escolarització i escolarització compartida.

Bloc 5: La personalització del currículum a les necessitats de l'alumnat

- 5.1 Antecedents i conceptes vinculats a la personalització del currículum.
- 5.2 Modificacions del currículum: Individuals i Globals de centre
- 5.3 El procediment per cartes de personalització
- 5.4 Proposta d'Adequacions Curriculars Individualitzada (ACI).

METODOLOGIA:

L'assignatura es portarà a terme a partir de les explicacions de caràcter més conceptual per part de la professora, així com també a partir de les aportacions reflexives per part de l'alumnat. La perspectiva crítica i analítica dels estudiants s'anirà donant a partir de diverses activitats proposades al llarg de l'as-

signatura mitjançant el treball en grup plantejats.

Al mateix temps, s'empraran diverses sessions per a l'elaboració d'un treball sobre bases curriculars comunes i la seva personalització, que també serà en grup. Atès que la realització d'aquest treball en les seves múltiples fases està preparada per desenvolupar capacitats d'intervenció i programació, alhora que té vinculacions amb la resta de continguts de l'assignatura, la participació de cada estudiant en el procés de realització del treball és fonamental per al necessari assoliment dels objectius descrits en aquest programa.

AVALUACIÓ:

Per tal de conèixer l'assoliment dels continguts i objectius per part de l'estudiant, es portaran a terme els següents elements d'avaluació:

- Examen final sobre els principals continguts desenvolupats en l'assignatura (60%)
- Realització i avaluació de les activitats pràctiques a l'aula (20%)
- Treball en grup sobre la personalització de l'ensenyament a partir de l'optimització i adequació de Bases Curriculars Comunes (20%)

Per tal de superar satisfactòriament l'assignatura cal que els tres elements d'avaluació estiguin aprovats. Cal destacar que el treball de grup es realitzarà en hores de classe, per la qual cosa es farà un seguiment de l'assistència, de manera que caldrà haver participat un 90% de les sessions dedicades al treball. En el supòsit que l'estudiant no hagi assistit o no pugui assistir a més d'un 90% de les classes dedicades haurà de realitzar una prova complementària o a partir de les sessions de tutoria.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Agencia Europea para el Desarrollo de las Necesidades Educativas Especiales; Soriano de Gracia, Victoria (Centro Francisco Tomás y Valiente) *La educación integradora en europa: el apoyo al profesorado en el área de necesidades educativas especiales, tendencias en 17 países europeos*. Barcelona, 1999.
- Ainscow, M. *Desarrollo de escuelas inclusivas: ideas, propuestas y experiencias para mejorar las instituciones escolares*. Madrid: Narcea, 2001.
- Stainback, S.; Stainback, W. (eds.) *Curriculum considerations in inclusive classrooms: Facilitating learning for all students*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co., 1992.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *El projecte curricular i la programació. Orientacions per al desplegament del currículum*. Educació Infantil i Primària. Nou sistema educatiu. Barcelona: 1992.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Modificacions i adaptacions del currículum. Orientacions per al desplegament del currículum*. Educació Infantil i Primària. Nou Sistema Educatiu. Barcelona: 1995.
- Generalitat de Catalunya. *Pla Director de l'Educació Especial de Catalunya*. Departament d'Ensenyament: maig de 2003.
- Grau, C. *Educación especial: orientaciones prácticas*. Aljibe: 2005.
- Illan, N. *Didáctica y organización en educación especial*. Aljibe: 1996.
- López, N; Solá, T. *Aspectos didácticos y organizativos de la educación especial*. Grupo editorial Universitario de Granada, 1998.
- Ruiz, R. *Adequacions Curriculars Individualitzades (ACI) per a alumnes amb necessitats educatives especials. Documents d'Educació Especial, 11*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Barcelona, 1989.
- Stainback, S. i Stainback, W. *Aulas Inclusivas*. Madrid: Narcea, 1999.

Educació Física per a Alumnes amb Necessitats Educatives Especials

PROFESSOR: Mario KEUDELL i VILLACAMPA

Quadrimestral. 4,5 crèdits.

OBJECTIUS:

- Donar a conèixer el marc institucional i legal en el qual es desenvolupa l'Educació Física a l'Escola.
- Promoure actituds favorables a una concepció educativa que valori l'activitat física com a instrument per a la formació integral de la persona.
- Proporcionar als estudiants els coneixements bàsics per poder atendre les Necessitats Educatives especials que pugui presentar qualsevol alumne d'Educació Física de l'Etapa Primària.

CONTINGUTS:

1. Teòrica de l'Educació Física:

- 1.1. Paper de l'Educació Física en la societat actual.
- 1.2. Concepció històrica de l'Educació Física i principals corrents.
- 1.3. Incidència de l'Educació Física en els àmbits d'acció educativa.

2. L'Educació Física en el panorama educatiu actual:

- 2.1. La LOGSE. Regulació de l'E. F. a l'escola.
- 2.2. L'Educació Física al Disseny Curricular de l'Ensenyament Primari i el tractament de la diversitat.
- 2.3. Situació actual de l'Educació Física a l'Escola. Perspectiva de futur.

3. Teoria i pràctica dels continguts de l'Educació Física:

- 3.1. Capacitats perceptivomotrius:
  - 3.1.1. Control i consciència corporal.
  - 3.1.2. Organització de l'espai i el temps.
- 3.2. Habilitats coordinatives:
  - 3.2.1. Habilitats motrius bàsiques.
  - 3.2.2. Habilitats motrius específiques.
- 3.3. Capacitats condicionals:
  - 3.3.1. Síndrome general d'adaptació.
  - 3.3.2. Capacitats físiques bàsiques.
- 3.4. Expressió i comunicació a través del cos:
  - 3.4.1. Formes d'expressió corporal.
  - 3.4.2. Importància educativa de l'expressió corporal.
- 3.5. El joc:
  - 3.5.1. Teories i classificació.
  - 3.5.2. Del joc lliure al joc codificat.
  - 3.5.3. Del joc al' esport.

4. Activitats físiques i grups específics:

- 4.1. Blocs de continguts del DCB i la seva adaptació segons les diferents necessitats educatives especials:
  - 4.1.1. Disminució física.
  - 4.1.2. Disminució psíquica.
  - 4.1.3. Disminució sensorial.
  - 4.1.4. La inadaptació social.
- 4.2. Activitats integradores, específiques i de sensibilització.
- 4.3. L'esport federat.
- 4.4. El lleure.
- 4.5. Barreres arquitectòniques i instal·lacions esportives escolars.

METODOLOGIA:

Els continguts dels temes teòrics es desenvoluparan a l'aula i els temes pràctics al gimnàs. A cada sessió pràctica es farà l'exposició teòrica per tal de fonamentar més sòlidament els aprenentatges experimentals.

Habitualment es comentaran textos, lectures i documents audiovisuals que ajudin a reflexionar sobre els temes tractats.

AVALUACIÓ:

- Prova escrita sobre els continguts del programa.
- Treballs realitzats a l'entorn dels blocs temàtics.
- Assistència a les classes pràctiques (mínim 75%).

BIBLIOGRAFIA GENERAL:

- Amicale Eps, *El niño y la actividad física*. Barcelona: Paidotribo, 1986.
- Bantula, J.; Busto, C.; Carranza, M. *11 Propostes per a l'Educació Física*. Barcelona: Guix, 1990.
- Blázquez, D. *Avaluar en Educació Física*. Barcelona: Inde, 1990.
- Blázquez, D. *Iniciación a los deportes de equipo*. Barcelona: Martínez Roca, 1986.
- Cagigal, J. M. *Cultura intelectual y cultura física*. Buenos Aires: Kapeluz, 1979.
- Diversos Autors, *La educación física en el Ciclo medio (8 a 11 años)*. Barcelona: Paidotribo, 1987.
- Disseny Curricular Base de l'Ensenyament Primari*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, 1990.
- Lagardera, F. *Educación Física en el ciclo medio: teoría y práctica*. Barcelona: Paidotribo, 1987.
- Lleixa, T. *La educación física en preescolar y ciclo inicial*. Barcelona: Paidotribo, 1987.
- Le Boulch, J. *La educación por el movimiento en la edad escolar*. Buenos Aires: Paidós, 1982.
- Mosston, M. *La enseñanza de la Educación Física*. Buenos Aires: Paidós, 1982.
- Sanchez-Bañuelos, F. *Bases para una didáctica de la EF y el Deporte*. Madrid: Gymnos, 1986.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- Almonacid, V.; Carrasco, M. J. *El juego en los niños ciegos y deicientes visuales*. Madrid: ONCE, 1989.
- Activitats físiques adaptades, projecció de futur*. Barcelona: INEFC, 1989.
- Botella, E. *Lesport i la paràlisi cerebral*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Conselleria de Benestar Social, 1992.
- Cantavella i altres. *Introducción al estudio de las estereotipias en el niño ciego*. Barcelona: ONCE, 1992.
- Comité Olímpico Español. *Deportes para minusválidos físicos, psíquicos y sensoriales*. Madrid: COE, 1994.
- Diversos Autors. *Actividades deportivas y de ocio para minusválidos psíquicos*. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales, 1988.
- Diversos Autors. *El deporte del deficiente visual*. Madrid: UNED, 1984.
- Diversos Autors. *Treballem la diversitat*. (Vols. I i II). Barcelona: Diputació de Barcelona, 1990.
- Carta Europea de deporte para todos: personas minusválidas*. Madrid: Insero, 1988.
- Kiphard, E. *Insuficiencias de movimiento y coordinación en minusválidos psíquicos*. Madrid: Gymnos, 1988.
- Linares, P. *Fundamentos psico-evolutivos de la EF Especial*. Granada: Universidad de Granada, 1993.
- Lucerna, R.M. i altres. *Juego simbólico y deficiencia visual*. Madrid: ONCE, 1992.
- Sánchez, M.; Marín, F. *Educación física y deportes para minusválidos psíquicos*. Madrid: Gymnos, 1988.
- Zambrana, J. M. *La educación física y las disminuciones psíquicas*. Madrid: Alhambra, 1986.

Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Motòrica

Professora: Olga PEDRAGOSA i XUCLÀ

Nombre de crèdits: 6

OBJECTIUS:

Un cop desenvolupada l'assignatura es pretén que els estudiants siguin capaços de:

1. Conèixer les característiques i implicacions de les discapacitats motrius en l'àmbit escolar.
2. Utilitzar d'estratègies educatives i psicopedagògiques per l'atenció de l'alumnat que presenta alteracions motrius, per a la intervenció directa amb l'alumne i per a la col·laboració amb mestres i professors.
3. Preparar o adequar materials de finalitat educativa atenent a les particularitats i necessitats de manipulació, desplaçament i comunicació que pot requerir l'alumnat amb discapacitats motrius.
4. Utilitzar els recursos informàtics i tecnològics per l'atenció de l'alumnat amb necessitats educatives especials vinculades de discapacitats motrius.
5. Conèixer els principals serveis, recursos i prestacions que s'adrecen a les persones amb discapacitats motrius.
6. Disposar d'unes expectatives positives envers les persones amb disminució basades en les seves possibilitats i en la generació de suports adequats a les seves necessitats des d'una dimensió professional i social.

CONTINGUTS:

Els continguts de l'assignatura es desenvoluparan a partir dels següents temes:

1. Funcionament i discapacitat. Conceptes previs
2. Paràlisi Cerebral
3. Espina Bífida
4. Miopaties; Lesió Medul·lar; Traumatisme Cranial
5. L'avaluació psicopedagògica de l'alumne amb discapacitat motriu
6. Habilitats Intel·lectuals Bàsiques
7. Necessitats Bàsiques
8. Sistemes Alternatius i Augmentatius de Comunicació
9. La tecnologia com a suport a l'assoliment de fites educatives per part de l'alumnat amb discapacitats motrius
10. Recursos, serveis i prestacions per a persones amb disminució

METODOLOGIA DE TREBALL:

Les sessions combinaran les exposicions de la professora i la realització d'activitats pràctiques per part de l'alumnat –de forma individual o en petits grups. Aquestes exposicions es complementaran amb vídeos, supòsits pràctics i lectures recomanades segons cadascun dels temes tractats.

AVALUACIÓ:

L'avaluació del grau d'assoliment dels objectius de l'assignatura per part de l'alumnat es realitzarà a través de les següents activitats:

- a. La realització d'una *prova escrita*.
- b. *Treball* –individual o en petit grup– d'ampliació sobre algun dels temes que tracta l'assignatura.
- c. Realització de diferents activitats pràctiques a l'aula. Lectura individual d'un llibre.

La qualificació total de cada estudiant es basarà en la suma de les tres notes obtingudes en cadascuna de les esmentades activitats, segons els percentatges següents: activitat a) un 65%; activitat b) un 25% i les activitats c) un 10%.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Gallardo, V.; Salvador, M.L. *Discapacidad Motórica: aspectos psicoevolutivos y educativos*. Málaga: Aljibe, 1994.
- Gallardo, V.; Salvador, M.L. *Adaptemos la escuela: orientaciones ante la discapacidad motórica*. Málaga: Aljibe, 2001.
- Basil, C.; Soro-Camats, E.; Rosell, C. *Sistemas de signos y ayudas técnicas para la comunicación y la escritura. Principios teóricos y aplicaciones*. Barcelona: Masson, 1998.
- Bethlem, J.; Knobbout, C.E. *Enfermedades neuromusculares*, Barcelona: ASEM, 1993.
- Diversos autors. *Apoyos digitales para repensar la Educación Especial*. Barcelona, Octaedro EUB, 2001.
- Mas i Dalmau, J. *Psicopedagogia de la paràlisi cerebral infantil*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1984.
- Puyuelo, M.; Arriba, J.A. *Parálisis cerebral infantil (aspectos comunicativos y psicopedagógicos)*. Málaga: Aljibe, 2001.
- Sánchez, J.; Llorca, M. *Atención educativa al alumnado con parálisis cerebral*. Málaga: Aljibe, 2004.

BIBLIOGRAFIA DE CONSULTA:

- Ajuriaguerra, J. De. *Manual de psiquiatria infantil*. Barcelona: Toray-Masson, 1993.
- Botella, E. *L'esport i la paràlisi cerebral*, Barcelona – Departament de Benestar Social- Generalitat de Catalunya, 1992.
- Paula, I. *Educación especial: técnicas de intervención*. Barcelona: McGraw-Hill, 2003.
- Vega, A. *Educación ante la discapacidad*. Barcelona, Nau llibres, 2000.